

SAMBAND

No. 113 September 1917

“Samband” utkommer hver maaned og er et literær-historisk skrift for norske hjem i Amerika. Det er et organ for bygdelaagbevægelsen og er særlig tilegnet bygdelaagens historiske virksomhet. Abonnementspris \$1.00 aaret; enkelte hefter 10c hvert.

Utgives av SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:
A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

For Sale or Trade.

160 acres 8 miles from market. 3 miles from creamery, store, and school. Good soil. About half open land, balance small brush and timber. \$20.00 per acre. Terms to suit. Would consider a good auto as part payment. Write me for bargains in lands.

THORBJORN B. HOLDAHL,
ROSEAU, MINN.

Samband

is a monthly magazine containing historical and biographical sketches from Norwegian settlements in America, besides old country folk-lore, tradition, and history; and is designed to be a magazine of general literary interest for the home. It is an organ for the Bygdelaag movement in America. Subscription price, \$1.00 a year. Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION.

Manager and Editor, A. A. Veblen.

305 Walnut St. S. E., Minneapolis, Minn.

Indhold av No. 113, September, 1917.

	Side
En norsk bygds historie. Olav Redal. XVI.....	641
Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn.	
O. S. Johnson. XXVIII	663
Udvandringshistorie fra Ringerikesbygderne. O. S.	
Johnson. XIV.	678
Valdriser i Pope County. E. J. Dahly. VI	691
Bugge-Lars. K.	694
Ved timil-stolpene. E. E. Aa	697
Valdrisstevnet utsættes	700
Møte av skandinaviske borgerkrigsveteraner	702
Bygdelagenes Fællesraad	703
Kvittering for hidrag til valdrisgaven. A. M. Sundheim	704

Samband.

No. 113

September

1917

En norsk bygds historie.

Av Olav Redal.

XVI.

Menigheterne sanktionerte komiteernes beslutninger og kaldsbrev sendtes pastor Pettersen, som imidlertid avflog kaldet og anbefalte pastor Redal fra Søndrum, Minn. Pastor Redal blev kaldt og han mottok kaldelsen og begyndte sin virksomhet i juni 1913.

Den forrige prest bodde i Bottineau, men paa grund av kaldsomordningen blev prestens bopæl henlagt til Souris, hvor en tidsmæssig og vakker prestebolig blev kjøpt. I løpet av 25 aar er 462 døpte, 267 konfirmeret, 115 jordfæstet og 75 egtet.

Lesje menighet blev organiseret 1ste december 1899 av 10 stemmeberettigede. Pastor Raftshol blev kaldt til prest og virket til mai 1905. Pastor O. L. Nilsen blev da kaldt og virket til 1910. Fra vaaren 1911 til vaaren 1912 virket pastor Svingen som menighetens prest, men paa grund av sygdom maatte Svingen nedlægge sin virksomhet. Pastor Gullin av den svenske Augustanashovde betjente under Svingens sygdom og indtil den nuværende prest, pastor Redal, kom i juni 1913. Lesje menighet var i kaldsforbindelse med Bethesda, som den fremdeles er, tillikemed Turtle Mountain menighet. Den første kirke blev bygget i 1905. Den viser sig nu ikke at svare til menighetens behov, hvorfor en ny og mere tidsmæssig kirke i den nærmeste fremtid vil bli bygget.

Menigheten som i 1905 begyndte med 10 stemmeberettigede, bestaar nu av 33 stemmeberettigede medlemmer. Svært aar holdes norff religionskole paa forskjellige steder i menigheten. Der hengif 6 aar fra gravpladsens indvielse til nogen voksen blev begravet. Og endnu er der ikke mange grave. Men de første settlere ældes. Snart vil de finde hvile i et settlement de selv har været med at rydde, paa en kirkegaard de selv har været med at frede, i en menighet de selv har været med at bygge. Maatte da det kirkelige virke paa dette sted ha virket sliit, at hvilen blir evig fred.

Bethesda menighet blev stiftet 3dje februar 1902. Pastor Langhaug fungerte som formand og S. Stene som sekretær. Følgende var med og organiserte menigheten: Sivert Haugen, Martin Votten, Mathias Skarphol, Mathias Dalen, Sivert Stene og John Dalen. Til formand for menigheten blev valgt S. Haugen og til sekretær Sivert Stene. Pastor Langhaug blev paa menighetsmøte 14de februar 1902 anmodet om at betjene som prest, og 12te april s. a. blev kaldsbrev utfædt. Gravplads fik menigheten hos Knudt Olson. Sivert Haugen og Martin Votten blev valgt til diakoner og Math. Skarphol til menighetens kasserer.

12te januar 1903 blev det besluttet at begynde indsamling til kirke og allerede 2den mars samme aar blev det bestemt at gaa igang med kirkebygning. 3 september 1903 opfagde Langhaug betjeningen og den 26de november 1903 blev besluttet at Bethesda skulde gaa i kaldsforbindelse med Nordlands og Mangers menigheter i Turtle Mountain og at pastor Svingen skulde kaldes som prest, og denne mottok kaldet, men paa grund av sygdom blev ikke hans virksomhet av lang varighet. Bethesda har siden været i kaldsforbindelse med Lesje og Turtle Mountain menigheter. Da Mr. Martin Votten har behandlet

disse ting paa et andet sted er det unødvendig her at fortælle mere om menigheten.

Emmanuel menighet blev organiseret 8de august 1907. Efter forutgaaende avtale samlede en del brødre hos Kristen Kornfven den nævnte tid og organiserte Emmanuel lutheriske frikirkemenighet. Forstander J. J. Pettersen fra Mohall var tilstede. Menigheten bestaar av 8 stemmeberettigede medlemmer. Som forstandere har virket J. J. Pettersen og Hans Engebrigtson, som nu er menighetens prest. Mr. Carl Dahl har virket et aar og andre for kortere tid. Anton Kornfven og Rafael Henning er menighetens ældste. Sekretær er Ole L. Røstebø. Ellers har de øvrige medlemmer fra tid til anden hat embeder. En liten vakker kirke blev bygget sommeren 1909.

Nidaros menighet av Den norske synode blev organiseret 15de august 1895, av pastor Eikenes og 5 stemmeberettigede medlemmer. Efter Eikenes har Martin Leigen, N. J. Njus og J. O. Dale betjent som prester. Kirken blev bygget i 1899 paa Gunnerius Storvestres land. Anton Moum, Ole Ramstad, E. N. Berg, Sven Mortenson, Johs. Leirvig er for tiden embedsmænd i menigheten (1915). Menigheten har nu 30 stemmeberettigede medlemmer.

Mouze River menighet blev organiseret den 20de mars 1892, efter at den nu avdøde pastor N. O. Fjeld av Den forenede kirke en tid hadde besøkt nybyggerne langs Mouze River distrikt og præket Guds ord. Menighetskonstitution blev antat og embedsmænd valgt. De første embedsmænd var Gunder Vedquam og Martin Ryan, diakoner; Wilhelm Albertson, Peder Taraldseth og Arnt Moum, trustees; John Vedquam, sekretær; Ole Taraldseth, kasserer. Desuten har hr. John Vedquam været kirkesanger hele tiden efter hans far først hadde indehat denne post i menigheten. Hr. John Vedquam har som kirkesanger i alle disse aar tjent menigheten med stor

trofkap og megen dygtighet og nedlagt et stort og værdifuldt arbejde, som vil bære frugt og bli til velsignelse. Det er saa iblandt os som kan synge vore kjære lutheriske kirkesalmer med den kraft og støhet som John Bedquam kan, og hans plads i menigheten vil engang bli vanskelig at fylde, naar han blir borte. Menigheten gif i kaldsforbindelse med Den forenede kirkes missionskald ved Turtle Mountains og kaldte pastor N. D. Fjeld til sin prest, som da var Den forenede kirkes missionsprest i dette store, vidstrakte strøk. Paa næste menighetsmøte tilstemte menigheten Den forenede kirkes konstitution og besluttet at søke om optagelse i Den forenede kirke under samsfundets aarsmøte 1892. Siden har denne menighet tilhørt dette samsfund. (Da foreningen mellem de konfererende samsfund, Den norske synode, Gauges Synode og Den forenede kirke har ført til dannelse av det netop nye organiserte kirkesamsfund: „Den norsk-lutheriske kirke i Amerika“, besluttet menigheten enstemmig at gaa med sit samsfund ind i det nye kirkesamsfund).

Ved et senere møte besluttet menigheten at forskaffe sig gravplads. En komite blev valgt og paa indstilling fra denne valgte menigheten en acre nær det sydpåstre hjørne av Martin Ryans land til gravplads. Menigheten fik sin gravplads som gave av Martin Ryan..

Pastor Fjeld betjente menigheten til den 31te juli 1896. Samme aar kaldte menigheten pastor R. D. Raftshol til sin prest, som antok kaldet og holdt sin tiltrædelsespræken den 16de august 1896 hos E. B. Albertson. Menigheten hadde da 7 stemmeberettigede medlemmer, hvorav tre var familiefædre, ialt 19 sjæle. Paa menighetsmøte den 5te december 1896 besluttet menigheten at bygge et litet kirkehus paa gravpladsen. Saa snart vaaren kom, sattes byggearbeidet igang, og allerede den 8de juni 1897 kunde menigheten samles til gudstjeneste i sin lille kirke for første gang. Uagtet den var liten og efter

nutidens forholde uanselig, bare 24 fot lang, var dog menigheten og dens dygtige prest glad og lykkelige over at ha faat tak over hodet, saa de kunde komme sammen for at tilbe Gud i et dertil særskilt hus og ved naadens midler opbygges paa sin allerhelligste tro. I omternt 8½ aar var dette lille kirkehus menighetens samlingssted, hvor Herren ved sin store naade velsignet menigheten.

Efter som aarene gif begyndte menigheten at vokse sig ut av huset som barnet ut av vuggen. Som menigheten forøkedes i antal tiltok ogsaa den økonomiske bæreevne. Den før saa tørre prærie blev til en vandrik have. Hvor grævlingen og prærieulven før var eneherkere i bøffelokkens og den røde mands fædreland, kom Hellig Olavs ætlinger en for en og bygget sit høisæte. Om end dette for de førstes vedkommende maatte sættes op indenfor torvhyttens tykke væg og lave tak, sat dog den hvite mand av det norske blod med kraft i armen og mod i barmen — like tryk for det. Ti jorden og dens fylde hører Herren til.

„Norske mand i hus og hytte, tak din store Gud, landet vilde han beskytte, skjønt det mørkt saa ut.“

Normannaetten gjorde trolig sit arbejde og trøstlig dyrket jorden de fik. Efter 5 aar fik alle fuld odelset. Velsignelsen fra Gud som gamle nor Norge hadde git sine barn kundskap om, i vuggegave uteblev heller ikke. De visste at mors gode raad, om at la Gud høie sit unge hjerte til en sand kundskap, var godt, og at denne deres barndoms Gud ogsaa vilde hjelpe jordlivets stræv. Av ham hadde de lært: „I dit ansigts sved skal du æte dit brød.“ Disse strævsomme og arbeidsdygtige folk gif frem i velstand og kunde snart saa leve under bedre bekvemmeligheter og rummeligere forholde. I det kirkelige vokste ogsaa trangen mer og mer efter et større og bedre kirkehus, og kirkefolket forstod litt av det som David sølte, da han

tænkte paa hvor upassende det var at han skulde bo i et kongeflot, mens hærfarernes Gud maatte bo i et telt. Det vil visjelig ikke hjælpe — Kristus til høisæte i synderes hjerter at se hans helligdom i vanrøgt som ved Esras og Nehemias's komme til Jerusalem. — Giv Gud at kirkefolket rundt omkring i menighederne maatte lægge sig dette paa hjerte..

Altfaa i følelsen av, at vi trængte en større og mere tidsmæssig kirke og i erkjendelsen av, at Herren var et bedre hus værd for al sin naade og godhet mot os, hvormed han hadde velsignet os i saa mange henføender, samt i bevisstheden om, at det vilde være til menighetens og hver enkelts bedste, tok menigheten i aaret 1905 fat paa at gjøre det forberedende skridt til at bygge et mere passende gudshus for den stadig voksende menighet og dens mange venner.

Det var nu somme, især i utkanten av menigheten, som syntes at den gamle plads ikke var længer centralt beliggende, som i de tidligere dage da menigheten var mindre. Man endes derfor om at flytte fra den gamle gravplads paa Nyans land næsten en mil øst til det sydøstre hjørne av John Bedquams land og bygge den nye kirke der. Den nye gravplads utgjør to acres. Med byggearbeidet paa den nye kirke gif det meget godt. Offervillighet og stor interesse sporedes alle vegne. I haab om snart at faa flytte ind i en stor og rummelig skjøn kirke var alle glade. Kirken toges i bruk den 12te november 1905 med høimessegudstjeneste og konfirmation og barnedaab. Ti unge blev konfirmeret i sin daabspakt og \$51 kom ind i offer til indremissionen.

Den første gudstjeneste var desuten begunstiget med det deiligste veir, med solskin og klar luft. Kirken var fylt til trængsel, saa mange maatte staa, idet flere hundrede mennsker var tilstede. At saa mange folk møtte sammen til den første gudstjeneste i den nye kirke bærer vidnesbyrd om stor

kirkelig interesse. I de dage var det ingen herute som kjørte i automobil, saa det eneste befordringsmiddel folk hadde var hestene.

Den 26de november 1905 var det atter en stor høitidsdag for Mause River menighet og dens tro og meget dygtige prest, pastor R. D. Raftshol, idet dens nye kirke blev den dag indviet ved den nu avdøde viceformand, pastor N. S. Ellestad, assistert av pastorerne L. Thomesen, David Evmungson og avdøde pastor E. L. Quam, samt stedets prest og emiskær B. Brown. I forbindelse med indvielseshandlingen blev grundstenen lagt og et missionsmøte holdt i tre dage. I komplet stand koster kirken omtrent \$8,000, hvorav kvindeforeningen har bidrat ca. \$1,000 og alt er for længe siden betalt.

Av de syv stemmeberettigede medlemmer, som var med og organiserte Mause River menighet for 25 aar siden, er to døde og to uttraadte og tre er fremdeles i menigheten, nemlig John Bedquam, William Albertson og Eli B. Albertson. Byggekomiteens medlemmer var: Hans E. Hanson, John Bedquam, Ole Johnson, Christian Thompson og Anton Holien.

Menigheten tæller nu ialt 275 sjæle med 49 stemmeberettigede medlemmer. De nuværende embedsmænd er: John Bedquam, sekretær og kirkesanger; Theodore Nordgaard, kassjerer; Edevard Jerstad, kirketjener, Amund Lønneson, Gunnerius Storvestre og Arne Klebo, trustees; William Albertson, Ed. Olson, diakoner.

I kvindeforeningen er Mrs. William Albertson formand og Mrs. Amund Lønneson, viceformand; Mrs. L. S. Larson, kassjerer og Mrs. Christian Engg, sekretær. Kvindeforeningens indtægter for sidste aar (1916) var næsten \$500. Denne forening understøtter hvert aar samfundets mange gjøremaal, hedningemissionen, indremissionen, barnehjemmene, hospitalerne, presteenkafassen og Church Extension Fund, og desuten

virksomheten i menigheten. Desuten har menigheten ydet til jubelfondet og missionen det sidste aar (1916) i Den forenede kirke ca. \$1,500 foruten den ilignede sum til samfundskassen, og til fredsens hospital i Rugby, N. Dak. Det er med hjertens tak til den gode Gud menigheten erkjender sin skyldige deltagelse i Guds rikes arbeide, ogsaa utenom sin egen virkefreds, at bidragene har kommet ind saapas bra, efter omstændighetene. Det sidste aar var et uaar, hvad avlingen angaar, og saa var det tre aar siden.

I disse 25 aar har følgende prestere betjent menigheten: Avdøde pastor N. D. Fjeld fra 1892—1896; pastor N. D. Raftshol fra 1896—1911; pastor N. S. Njus 1912; pastor S. S. Strandnefs 1913 og pastor M. D. Silseth fra 1914 og fremdeles. Av disse fem prestere har pastor Raftshol betjent menigheten længst og nedlagt det meiste arbeide av alle. Under hans virksomhet var det menigheten bygget sine to kirker og fik en solid og itadig fremgang. Han har nedlagt sin bedste ungdomskraft i dette settlement og hans kjærlighet til menigheten gjorde, at han aldrig sparet sig selv for nogen opofrelse, hvor tungt det end var at komme frem efter bestemmelse. Da pastor Raftshol i 1911 antok et andet kald og saaledes resignerte fra sit store og vidtstrakte kald her, blev dette kald delt. Det er nu fem prestere i virksomhet i dette strøk hvor pastor Raftshol i sin tid var alene.

I disse 25 aar er der i menigheten blit døpt 150, konfirmeret 73, egteviet 28, jordfæstet 29, nadverdgjester 410, offentlige gudstjenester 575, de aller fleste paa norsk, nogen saa paa engelsk.

Menigheten er interessert endnu i et arbeide, nemlig religionskolen i menigheten. Meget avhænger av hvorledes denne store sak blir drevet. Høle menighetens fremtid, vekst, utvikling og liv, beror jo væsentlig paa hvorledes barna faar

opdragelse og undervisning i kristendomsfundisap. I de senere aar har menigheten holdt mellem 5—6 maaneders religionskole for aaret, hvilket er et utmerket bevis paa at foreldrene vil gi sine barn i arv Guds ord, det største og herligste arvegods det skal vor avfoms være, Gud gi os i vor grab den ros, vi holdt det høit i ære. Det er vor hjælp i nød, vor trøst i liv og død, o Gud i hvor det gaar, Ia dog mens verden staar, det i vor æt nedarves. (Utdrag av pastor Silseths artikkel i „Lutheraneren“).

Trefoldighets menighet, Landa, N. Dak., organiseret 1909, tilhørende Den norske synode. Prest, pastor S. D. Dahle. Sekretær, Bjarne Brekke.

Zions menighet, Landa, N. Dak., Den norske synode, prest S. D. Dahle, sekretær John Slette.

Dovre menighet, Newburg, N. Dak., Den norske synode, prest S. D. Dahle.

Concordia menighet, Souris, N. Dak., organiseret 1913, Den forenede kirke, prest pastor S. L. Nedal, sekretær Mat. Moen, Souris, N. Dak.

Indherred menighet, Bottineau, N. Dak., Den norske synode. Prest S. C. Ekenes. Sekretær Strandmo, Bottineau.

Willow City menighet, Willow City, organiseret 1898, Den forenede kirke. Prest pastor Thomesen. Sekretær S. L. Gaardsmo.

Genezer menighet, Dverby, N. Dak., organiseret 1906, Den forenede kirke. Prest pastor N. L. Strand. Sekretær N. D. Leen.

Winje menighet, Bottineau, N. Dak., organiseret 1889, Den forenede kirke. Prest pastor Lunde. Sekretær S. A. Fredrickson, Bottineau.

Wish Lake menighet, organiseret 1898. Den forenede kirke. Uten prest.

Bottineau menighet, uten samsundsforbindelse. Prest pastor Bakke. Sekretær N. Ødegaard.

Nordlands menighet, Bottineau, N. Dak., organisert 1893. Gauges synode. Prest pastor Bakke. Sekretær Louis Larjon.

Manger menighet, Bottineau, N. Dak., organisert 1893. Gauges synode. Prest pastor Bakke. Sekretær Willer Østlund.

Salem menighet, organisert 1902. Uten samsundsforbindelse. Prest pastor Bakke. Sekretær J. Johnson.

Roth menighet, Roth, N. Dak., organisert 1909. Forenede kirke. Prest pastor Lunde. Sekretær J. Hetland.

Betania menighet, May Bais, N. Dak., organisert 1905. Den forenede kirke. Prest pastor M. D. Silseth. Sekretær J. Sæther.

Zions menighet, Newburg, N. Dak., organisert 1913. Frikirken. Prest pastor D. Grindeland. Sekretær Mat. Hengelund.

En frikirfemenighet, Landa, N. Dak. Prest pastor D. Grindeland. Sekretær P. Vorreson.

En Brodersamsfundsmenighet, Mohall. Prest pastor Pederson.

Presten som har virket i den norske bygd:

Pastor Lønnes Lønneson, Den norske synode, født 1855 i Wisconsin. Senejt prest i Belva, N. Dak., til 1907. Etter den tid i forretning.

Pastor J. (Ildhus) Pederson, nu i Frikirken, født i Selbu, Trondhjem, 1851. Prest i Minot, N. Dak., 87—91.

Pastor Bernhard Hageboe, født i Norge omkring 1842. Tilhører nu Frikirken.

Pastor Ole P. Svingen er født i Hedalen, Baage, Gudbrandsdalen, 7de januar 1856. Svingen virket som kolpor-

tør og lægprædikant fra 1880 til 1884, da han utvandret til Amerika. Blev teologisk kandidat fra Gauges synodes presteskole i 1888. Han begynte som prest i Bottineau County 1888 til 1891; derpaa i Randall, Iowa, fra 1891 til 1897 og i Frost, Minn., fra 1897 til 1904. Tilbake til Bottineau i 1904, hvor han virket til 1912, da han paagrund av sygdom maatte slutte efter næsten 25 aars virksomhet som prest. Svingen blev gift i 1886 med Marie Romsaas. Familien lever nu paa sin vakre farm inde i Turtle Mountains, hvor den gamle Herrens tjener er lænket til sit leie av en ondartet gift. Man vil vel tro at han ikke gjør stor nytte for sig der han ligger; men kanskje han utretter mere end mange andre, ved daglig at be for sine medmennesker.

Pastor Brunsvoold er født i Nes, Hallingdal, 1854. Prest i Frikirken fra 1896.

Pastor Nels D. Fjeld er født i Dane County, Wis., 1862. Prest i Den forenede kirke fra 1891 til sin død i 1900.

Pastor R. D. Naftshol er født i Nordfjord, Norge, 1868. Gjennemgik Vesteraalens amtskole 1885, lensmandsassistent og handelsbetjent 1885—1889. Seminariist fra Tromsø lærerskole og utvandret til Amerika i 1891. Blev teologisk kandidat fra Augsburg Seminar i 1896 og samme aar prest i Bottineau. Prest i Church's Ferry fra 1911. Gift i 1898 med Anna, født Thorsen.

Pastor J. L. Medal (sfr. Souris, N. Dak.)

Pastor Nils J. Njus er født i Leikanger, Sogn, 1875. Prest i Den norske synode. Betjente i Landa fra 1903 til 1913 og siden 1913 i Norway Lake, Minn.

Pastor John Dahle er født i Bode, Iowa, 1875 og blev teologisk kandidat fra Luther College i 1903. Prest i Landa fra 1913. Norske synode. Gift i 1908 med Thora Johnson.

Pastor J. J. Strandnes er født i Sarpsborg 1869. Teologisk kandidat fra N. C. Seminar 1899.

Pastor Martinus D. Silseth er født i Vattenfjorden, Indre Nordmøre, 1871, frekventerte Bergens indremissionskole 89—90, Gosjners Missionschule, Berlin, Tyskland 90—92, utvandret til Amerika 1893 og blev teologisk kandidat fra Augsburg 1897. Gift med Ella E. Grorud 1896.

Pastor Christian D. Eikenes er født i Ytre Solmedal, Søndfjord, 1862, frekventeret Søndfjords amttskole 1881—1882, Sogndals folkehøjskole 1882—83, Hambros latin- og realskole 1883—87. Utvandret i 1887 og blev teologisk kandidat fra Luther College 1893. Prest i Oberby, N. Dak., siden 1906. Gift i 1893 med Marie Steen.

Pastor Ole T. Nelson er født paa Lister ved Trondhjem, 1854 og utvandret sammen med sine forældre i 1867. Teologisk kandidat 1888. Prest i Stanley, N. Dak. Formand i Norsk amerikansk Kinamissionselskap fra 1894 til 1903, redaktør for „Kinamissionären“ fra 1897 til 1903. Gift i 1876 med Anne Jacobsen.

Pastor Halvor Bakke er født i Midthordland, 1885, og utvandret i 1901. Teologisk kandidat fra Gauges synodes presteskole 1910. Prest i Bottineau siden 1913. Gift i 1911 med Rose E. Nelson.

Pastor John D. Grindland er født i Rushford, Minn., 1879, og blev teologisk kandidat fra Augsburg Seminar 1909. Prest i Lansford siden 1909.

Pastor J. J. Rendahl er født i Balestrand, Ytre Sogn, Norge, 1862, utvandret i 1882. Teologisk kandidat fra Gauges synodes presteskole.

Pastor Martin Teigen er født i Lille Cobb, Minn., 1872 og blev teologisk kandidat fra Luther Seminar 1900. Er nu farmer ved Newburg, N. Dak.

Fram avholdsforening blev stiftet av Adelften Berge 27de juni 1910, hvilken dag følgende bestyrelse valgtes: Ole Brenden, formand; Mik. Solset, viceformand; Iver Gravseth, sekretær og Jacob Batheim, kasserer. Den 28de december 1910 blev Paul Rorderhus valgt til formand, Mikal Solset blev gjenvalgt som viceformand, Iver Gravseth gjenvalgt som sekretær og Harald Nordsetten blev valgt til kasserer. I 1911 blev det besluttet at „Fram“ melder sig ind i Nord Dakotas avholdsfellesskap. Den 23de juni 1911 blev Hans Hanson valgt som formand, Hans J. Haugen som viceformand, S. M. Brandjord som sekretær og Karl E. Stavem som kasserer.

Efter foranledning av „Fram“ blev en 4de juli fest afholdt i 1911. Den 24de januar 1912 blev Hans Hanson formand, Paul Rorderhus viceformand, Karl Stavem kasserer og Mik. Solset sekretær. Den 3dje mars 1912 blev 10 nye medlemmer optat. Paa sidste halvvaarsmøte 1912 blev Paul Rorderhus formand, Hans J. Haugen viceformand, Karl Stavem kasserer og S. M. Brandjord sekretær. Den 14de februar 1913 blev Ole P. Nordsetten formand, Paul Rorderhus viceformand, Ivar Gravseth sekretær og Ole Brenden kasserer. Paa samme møte blev besluttet at afholde 4de juli fest. 4 nye medlemmer blev optat. Den 12te juli 1913 blev Ole Nordsetten gjenvalgt som formand, Ole Nidem blev viceformand, kasserer og sekretær gjenvalgtes. Den 23de januar 1914 blev B. Klugstad valgt til formand, Anton Siverjon til viceformand, Mik. Solset sekretær og Hans J. Haugen kasserer.

Lesje menighets ungdomsforening blev organiseret 1909 i juli maaned med 24 medlemmer. B. D. Klugstad blev valgt til formand. Senere blev Mikal Solset formand til 1911, og S. M. Brandjord formand til høsten 1912, da B. D. Klugstad atter blev formand. Solset blev igjen formand i 1913. Foreningen har arrangeret mange fester og har virket til velfig-

nelle. Foruten Solset der var formand da disse optegnelser blev tat, var Anton Sivertson, viceformand Harald Nordsetten sekretær, Iver Gravseth kasserer. Hans J. Haugen, Clara Aldem og Amanda Sivertson programkomite.

Lejse loge, Søner av Norge, blev organiseret 1909 og en komite bestaaende av præsident Siver Serumsgaard og medlemmer av Odin loge i Rugby optok 25 medlemmer i den nye loge. En komite bestaaende av Ole Myhr, Th. Haugerud og dr. Begtrup gav den nye loge navnet Lejse. Embedsmænd blev: Præsident Ole Myhr, regent Lars Forundstad, finanssekretær Jensen, sekretær Emil Johnsgaard, kasserer Th. Haugerud, marschal Tonny Kirkby, indre vagt John Myhr, ytre vagt Christ Moen, læge dr. Begtrup, assisterende læge dr. Johnson. Senere valgtes N. Magnusson til vicepræsident. Den 8de december 1909, Ole Myhr præsident, N. Magnusson vicepræsident, sekretær Ed. Garden, kasserer Haugerud. Den 9de december 1910, N. Magnusson præsident, Th. Haugerud vicepræsident. Dr. Johnson fungerede en tid som læge. Siden har dr. Halvorson fungeret.

Smaaastubber fra nybyggerdagene.

Haakonstadfarerne paa Landsøfertur. — Brødrene Hans, Sivert og Christ Haakonstad drog ut fra Minneapolis høsten 1893 for at søke efter lykken. Sivert bar pungen og var brødrenes kasserer. I Dakota kom røvere ind paa trænet og fratok dem hele kassebeholdningen. I Rugby, N. Dak., indtok de tre brødre sit sidste maaltid før fotvandringen nordvestover begyndte. Da Hans klagede over at han ingen tobak hadde, ifraopt Christ sammen saa meget i sine lommer at broderen fik sig en røk. Ja, saaledes var de gamle nybyggere. En pipe tobak selv om det var den sidste, gjorde dem muntre og glæde. Saa kom natten. Christ og Sivert tok en vei, Hans tok en anden

for at opsoke hus for natten, som de da ogsaa omsider fandt. Hans kom ind til en tyffer og disj to underholdt sig noksaa gemtylig med hverandre den hele kveld, Hans paa Lejsemaal og den anden paa tyff.

Dagen efter møtte de tre brødre i Bottineau. Alt hadde gaat godt undtagen at Christ hadde faat hul i ryggen av sin gamlelands „trunk“ som han tilslut byttet bort for en sæf. De to brødre begyndte straks at male hos Ertesvaag, mens Hans vakte opsigt i byen ved at hugge op en vældig vedhaug paa en eftermiddag. Derpaa tok han ut paa arbeide hos farmerne og var blandt andre ogsaa i arbeide hos Jacob Dalen. Om vinteren var Hans i sfogen og vaaren 1893 tok han sig land. De tre brødre fandt lykken. I de dage var Hans en stor spillopmaker. Endnu naar han er i rigtig godt lag kan han tralle en visestub, gjøre en valsetakt og spille sin kjære melodi paa sin fløite.

Engang var alle nybyggerne samlet til 4de juli fest inde i Mountain ved en av fjørerne. Hans var der og hjalp til med underholdningen. Han blev tilslut saa ivrig i at gjøre kunststykker, at et par nye bukser fik en stor slænge. Herover blev Hans saare vred og for at hævne sig paa bukserne som sprak, hoppet han paa vandet og var nær ved at drukne. Da begyndte folk at kalde ham for „Galne-Hans“. Broren Sivert som lever i Scandia kom engang senere i snak med en hestefar som reiste rundt i settlementet. I samtalens løp spurte hestefaren om Sivert kjendte en mand som folk kaldte „Galne-Hans“. Jo, sa Sivert og jeg skal engang gjøre dig kjendt med manden. Et par ufer senere kom Sivert og hestefaren samtidig ind paa farmen til Hans. Hans kom ut og tok imot karerne. Ja her kan du saa hilse paa „Galne-Hans“ sa Sivert til hestefaren. Denne blev saa flau at han intet kunde sige,

ti hos Hans hadde han tidligere stoppet i flere dage og hat det rigtig godt.

Engang samlede nybyggerne hos pastor Raftshol i Bottineau til parti for presten. Hans var tilstede og følte som sin pligt at finde paa noget til adspredelse. Han fandt fat paa en vassebalje og satte den ut paa vandet som fløt i „cristen“ og steg saa selv i baljen. Til aarer brukte han to smaa stikker og vor lille Hans seilte lystig paa bølgen blaa. Men til al uhykke rodde han sig forlangt ut paa det dype vand; stikken naadde ikke bunden mere, Hans tapte kontrollen over sin skrøpelige farkost som kantrede og sank, mens Hans berget livet ved at svømme til lands til stor moro for alt folket.

En søndag morgen sat Hans og raket sine prægtige barter. Da han saavidt var færdigraket paa den ene side av ansigtet fløi en flok ænder like ind til huset. Hans som var en ivrig jæger sprang op og grep sit gevær og sprang ut med sit halve skjæg for at skyte ænder. Vænderne fløi, satte sig og fløi atter og Hans efter. Saaledes gif det til Sam og Jim Dunbar møtte ham. At disse blev forstræffet over at træffe en mand med gevær i haanden saa komisk barberet ophidjet av jagiver kan enhver forstaa. Sam Dunbar kjendte dog litt til Hans og viste at han var en stor skøier og det lykkedes Sam at berolige den skrækkslagne Jim saavidt at denne opgav at flygte mot sit hjem.

Hans hadde en ko og en gammel elendig okse som græsset sammen med en ko der tilhørte naboen Zvar Brændjord. En dag kom nogen kanadiere forbi med en hejtedrift. Hans gav sig i snak med disse og enden blev at han byttet til sig to hester for sin ko, sin gamle okse og Zvars ko. Saaledes fik Hans sine første hester og han og Zvar Brændjord var like gode venner som før.

Efter meget stræb fik Hans sin første avling, 80 bushels.

Dette grøn hadde han sammen med Zvar Brændjord „stakket“. En dag kom en hel flok av Dumbar's kreaturer og gjorde sig lystige over den lille „stak“ paa en maate som Hans og Zvar ikke syntes om. De blev begge fylt av vrede. I denne sindstilstand gif de til gamle Dunbar. De spurte om det var hans kreaturer. Til en begyndelse var han ikke sikker paa det. Da han efter litt betænkning erkjendte at det maasse var hans kreaturer foreslog han spottende at tælle og erstatte de baand som fuerne ødela. Hans spurte da Dunbar om han var mand for at tælle de baand som allerede var opspist av fuerne. Zvar tok derpaa gamlingen haardt i armen, klemte ham op efter fjøsdøren og bad ham tælle fuerne sine. Da blev han ræd og bød 10 dollars som erstatning, som blev mottat. Saaledes lærte to gudbrandsdøler eirisjen respekt for nordmanden.

I 1904 bygget Hans sit hus paa farmen. Det var om høsten med kulde og sne. Under arbeidet blev han tørst og gif til en nærliggende „crist“ for at drikke. Her hadde sneen samlet sig op, og da Hans skulde strække sig utover kanten, ramlet sneen ned og vor ven Hans fik sig et koldt bad i sneslap og søle, og blev vaat til skindet. Solen skinnet og Hans hangte sine klær op til tørring mens han selv fortsatte sit arbeide i sit ansigts sveid i Adams dragt.

I en samtale jeg hadde med Sivert Gaakenstad kunde han ikke nok lovprise offerne og „okseperioden“, selv om offerne ofte gjorde mange strefer. Saaledes husker han engang han hadde været hos sine brødre efter proviant. Provianten stod i et „shanty“ han nylig hadde bygget, og bakken hvori provianten laa stod saa høit fra marken at han var tryk for offerne. Men da han kom tilbake var alt opspist og som tak for maten hadde offerne fylt „bakken“ med gjødsel.

Ole G. Berge fortæller at Fredrik Guttu, Zøhs. Crogen og Ole Crogen reiste opover til Bottineau County og derved fik

Berge kjendskap til dette strøk. Flere gav op og reiste fra landet. De agenter som hjalp folk med „opproving“ tok da som oftest landet for 60—70 dollars. Da tiderne blev bedre kom mange tilbake og maatte da betale 800—900 dollars for at faa landet igjen. De første 3—4 aar var særlig haarde. Liten eller ingen avling og næsten ikke en dags arbeide at faa. Berge førte ofte „cordved“ til byen og folgte for 2 dollars corden. Dette var en god hjelp i de dage.

Snestormen var mange mange gange lei. Engang førte han med naboen til Bottineau i en rykende storm. Kommen hjem til naboen om kvelden hadde Berge et par mil hjem. Han gif da gjennom en „revine“ i slaps og sne til beltestedet. Da han kom næsten frem til huset holdt han paa at besvime av utmattelse.

Engang gif han fra laden og ret forbi sit hus og hadde han ikke rendt bort i nogen tømmerstoffer som han visste laa ved huset, hadde han sikkert gaat sig vild — ut i stormen og mørket. Berge døde ivaar. Vret være hans minde.

Jacob Dalen førte med heste til Bottineau fra Pope County. Devils Lake var nærmeste markedsplads, og da avstanden var 100 mil gif det ganske langsomt at komme frem og tilbake med oksekyds.

Lars Mork fortæller at familien førte med oksekyds fra Otter Tail County og hitop. Kjøreturen varte i tre uker og to dage. Den første plads de stoppet paa var hos Johs. Crogen. Hans hus var bygget ind i bakken. Mork-familien levde den første sommer i sine to vogne som var overbygget. Det første de tok paa at gjøre var at slaa høi og derefter byggedes en loghytte. Otte dage efter brændte præriebranden op høiet. Loghytten blev ved naboernes hjelp reddet.

Lesjingen. Der er folk fra mange bygdelag i den norske bygd. Et av de mest strævsomme bygdfolk er folket fra Lesje.

De er som oftest meget religiøse og der findes en hel del oprigtige troende blandt dem. For at forståa lesjingerne religiøsitet blir det nødvendig at gaa tilbake i tiden mange aar. Rationalismen som paa Gauges tid var raadende i Norge var ogsaa at finde i Lesje. Da Gauges venner begyndte at reise omkring og holde vækkelsesmøter i landet, var der bare to steder i Lesje hvor de fik lov at holde møter. Dette var paa Nori-stuen Stavem, hos Knut Stavem, og paa Nestande hos Per Nestande. I 1860 gif der en stor vækkelse over bygden og lifesaa i 1906. Naar saa ungdommen drog hertil tok de med sig som arv en dyp om ofte slumrende religiøsitet. De visste at de gamle derhjemme hadde trøst for al motgang. Og naar de selv kom ut i den vide verden, ut paa de øde, ensomme fletter, langt fra mor og far, grep de ganske til den samme trøst som de gamle brukte — Guds ord. Nybyggerdagene med sit stræv, med de tunge dage, med hjemlængsel i findet, med aapne, følsomme hjerter, er det som har frembragt de blomstrende menigheter som nu findes i den norske bygd. Arven og minderne fra hjemmet la grunden.

Fredrik Westre, en av de første settlere i Haram, fortæller, at han den første jul i settlementet holdt til hos en „bachelor“. Juleaften gif han til Bottineau og da han kom hjem var verten og en nabo begge fulde, saa det var umulig for Westre at faa dem vaakne. Først kl. 12 om natten kom de til sig selv. Der fandtes ikke mat i huset hverken juleaften eller juledag, saa Westre var baade mismodig og lei over sin første jul heroppe. Det blev dog bedre med aarene.

Den første julefest kom istand derved at Westre og Jacob Dalen garanterte for utgifterne. Til juletræ hentedes en asp fra Mountain. W. Nelson var Santa Claus og overskudet av festen — 15 cents — gif til ungdomsföreningen. Kun den

som har gjennomgaat nybyggertiden kan fuldt ut fatte den store forandring fra før til nu.

1889 og de nærmeste aar derefter, var der daarlige tider i Bottineau County. Derfor traadte folk i de ældre settlementer hjælpende til og sendte forskjellige varer opover. Disse gaver som kom til Bottineau blev utdelte av County-kommis-sionærene og som vanlig ved slike utdelinger blev der adskillig misnøje blandt befolkningen. Ved Fish Lake bodde dengang N. W. som var County kommissionær. Han var en klok og forstandig mand, der dog ikke hadde nogen skoleutdannelse. Han var skjægget og pjuftet at se til og bestandig svart og sæl paa hænderne. Han forsøkte at skrive, men utførte denne kunst paa en slik maate at alle hans breve vakte panik og alvorlige raadslagninger paa postkontoret i Bottineau.

Matt. Woen som dengang arbeidet paa postkontoret fortæller at det var meget lettere at uttyde de vanskelige gaater end at forståa haandskriften til County kommissionæren fra Fish Lake.

Under utdelingen av de førnævnte gaver blev folket rasende paa kommissionæren. Derjom en hadde tat ledelsen vilde han uten tvil bli hængt av de forbitrede folk. Som hin gang Pilatus forsøkte han at retfærdiggjøre sig. Han utstrakte sine hænder for den rasende hop og utbrøt med stor salvelse: „My hands are clean“. Det komiske i situationen løste harmen og en brakende latter runget fra forsamlingen, som lot manden fra Fish Lake med de smudsige hænder gaa.

* * *

Det var for aar tilbake at nogen skrev en sang: Nybyggerlivets dage, de tolket blev den gang helt frem til nittifire, som er jaa velbekjendt, da hveten vor betaltes med syv og tretti cent.

Dog frem vi endda tænkte, det blir vel bedre faar, og derfor like freidig fortsattes neste vaar. Det blev en herlig avling, som rike løfter gav, men tænk, i høstens dage blev prisen like lav.

Da blev her knur og klage, vi syntes det var galt. Dog pengemanden sagde, at det var nok betalt. Men rif paa slik behandling — det gif nok ikke fort, ti mere end det halve, vi maatte give bort.

Her var ei mange steder, hvorhen vi kunde gaa, at gjøre en forretning, det var kun Bottineau. Det var et Dolorosa, forståar du det min ven? ti naar vi reiste heimat vart „pengau“ der igjen.

Om alt jeg skulde nævne, da blev nok visen lang, som selve Henrik Ibsen, i Terje Vifens sang. Kun derfor et og andet jeg endnu nævne vil av hvad som siden hændte, om du vil lytte til.

Vi stundet snart og længe paa Jim Hills svarte heist, at han sit løp fortjatte et stykke længer vest. Vi maatte vente længe, ti mange aar svandt hen; men dog tilfids det hændte i nitten hundred en.

Da fik vi byen Souris, aa du for liv der blev, og farmeren han tænkte, det lette vil vort stræv. Det blev en hel forandring, vi bedre marked fik, og selve businejsfolket de hadde folkesif.

Naar Jim engang begyndte, det tok ei mange aar for ham at bygge længer, og byer fler vi faar. Men bedst av alt at nævne, vi bedre tider fik, med pris og avling gode, vi frem i velstand gif.

Det er en ting at merke for alle og enhver,
at landet er det bedste, i seltlementet her;
faa alting vokser deilig, naar skyerne gir regn.
Det viser alle fremskridt med sine klare tegn.

Ti velstand kan du merke, i hvor du reiser frem
paa disse vestens trakter, og ser de vakre hjem.
Det vidner alt om fremgang og løn for kamp og strid,
at jorden bringer frugter og folket bruger flid.

Den første tid vi kjørte med osjer, alle mand;
nu gaar det mere hurtig med Jord og Overland,
samt Maxwell, Studebaker, vi Saxon ogsaa ser,
og Case og Crow og Dakland, og dertil mange fler.

Nu bringes ogsaa posten til mange „like“ hjem;
og den bedrift udføres av selve Dinkel Sam.
Jeg endnu et maa nævne, kan det forglemmes mon?
At her paa disse trakter er Farmers telefon.

Men nu har viden ende; her maa vi stille lag,
i nittenhundred femten, paa en decemberdag.
Om mere er at nævne — jeg siger tak for mig
og ønsker alle lykke. Lev alle vel, good bye.

Martin Botten.

Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn.

D. S. Johnson.

XXVIII.

D. M. Sælland var født den 12te mars 1841 paa gaarden Sælland i Bangs prestegjæld, Valdris, af forældrene Michael Sælland og hustru Guro. Han havde fire søskende, nemlig Gjertrud, Anna, Syber og Erik. Deres far hed Syber Dolbe-fæter.

I 1861 udvandrede D. M. Sælland til Amerika og kom til Madison, Wisconsin, hvor han bodde i fem aar, flyttede saa til Black Earth, Wis., og bodde der i 34 aar, samt i Lisbon, Illinois i syv aar. Derefter flyttede han til Mount Goreb, Wis., hvor han var til sin død, den 18de juni 1911. Han var gift med Ragnhild Kringle, en datter til Andreas og Gjertrud Kringle. Hun var født den 8de mai 1846. Hendes søende var Nils, Gabriel, Ole, Agnette, Simon og Hans; alle fødte i Norge paa gaarden Kringle. En yngre søster ved navn Anna er født her i Amerika.

D. M. Sælland og hustru har i deres egteskab hat følgende børn: Mrs. D. M. Elsmore bor ved Mt. Goreb, Wis.; Anna bor paa samme sted; George bor i Madison, Wis.; Mrs. Alb. Paulson bor i Washburn, Wis.; Mrs. S. L. Lewis bor i Albuquerque, N. Mexico; dr. Gustav Sælland bor i Spring Grove, Minn.; Harmon E. bor i Mt. Goreb, Wis.; Wilhelm, læge i Biroqua, Wis.; prof. R. D. bor i Madison, Wis.; Carl N., læge i Argyle, Wis.; Clarence J., apoteker i Spring Grove, Minn.

D. M. Sælland udvandrede til Amerika i 20-aars alderen. Han maa vist ha været en begavet mand, da han nogle aar efter sin ankomst her blev lærer baade i det engelske og det norske sprog. Han var ogsaa meget musikalsk. Han indehadde

ogfaa forskjellige Countyembeder og var postmester i Madison, Wis., i flere aar. Faderens begavelse har da visselig gaat over paa børnene, idet tre af sønnerne er fremragende læger, en er professor og en apoteker. Gustav som har praktiseret her i Spring Grove, Minn., som læge i mange aar, er en meget dygtig og samvittighedsfuld mand, rojende omtalt af alle som har maattet søge hans hjælp. Broderen, Clarence, som er apoteker her, er ligeledes en meget forekommende mand, der har alles agtelse.

Kristian Solberg er født den 11te april 1836 i Ringsaker prestegjæld, Hedemarken, af forældrene Ole Johnson og hustru Mari Larsdatter, født paa gaarden Fredrikshov. I 1860 blev han gift med Anna Larsdatter Solberg. Hun døde i 1866 og efterlod sig følgende børn som alle udbandrede til Amerika. Ole bor i Nord Dakota. Guri, gift med Anton Bratland, bor i Lisbon, N. Dak. Halvor, professor ved agerbrugsskolen i Brookings, S. Dak. Lars farmer ved Gary, S. Dak. Anna, gift med en irlænder, bor ved Wacuss, Minn. I 1868 udbandrede Kristian Solberg til Amerika og var den eneste af syv søskende som forlod Norge. Han opholdt sig først et aar i Illinois, og kom saa her til Spring Grove, Minn., hvor han fremdeles bor. Han drev i mange aar som snekker her, kjøbte saa land og blev farmer. For et par aar siden solgte han farmen og bor nu i byen.

I 1870 blev han gift igjen med Anna Ingeborg Larsdatter Sand fra Leksviken, Trondhjem. Hun er født 1845. Børn af andet ægtekab som lever er: Johan, bosat i Canada; Mina bor i Aberdeen, S. Dak.; Karoline bor i San Diego, California; Anna, gift med Tosten Lommen, bor ved Solway, Minn.; Marie bor ved Aberdeen, S. Dak. Fire børn er døde.

Even Lien er ogsaa fra Ringsaker, Hedemarken, født 1836. Han udbandrede i 1869 og kom til sin bror, Torger Lien, som

var udbandret nogle aar forud. Even Lien er gift med Dorteia Olsdatter. De bor ogsaa nu i byen.

Saaken Hansen — eller som han som oftest kaldtes, Saa-ken snekker — var ogsaa fra Ringsaker, Hedemarken. Han bodde her i Spring Grove, Minn., til sin død. En anden fra Ringsaker, ved navn Børre Nordlien, var ogsaa bosat her ved Spring Grove. Hans søn Ole bor nu paa Blackhammer.

Hemming Hansen Frost er født paa Møen, Danmark, den 22de mai 1871, af forældrene Hans Rasmussen Frost og hustru Karentine Jørgensdatter. Hans Rasmussen drev forretning som væver og kjøbmand og ved siden deraf som gaardbruger. Han havde en stor familie, nemlig 11 børn, hvoraf to nu er døde. Af dem som lever er de fleste bosat i Danmark og nogle i Cleveland, Ohio.

I 1889 udbandrede Hemming Hanson Frost til Amerika sammen med sin bror og kom til Cleveland, Ohio, hvor han opholdt sig omtrent to aar. Da han nu følte en indre trang til at bli en arbeider i Herrens vingård, reiste han til det teologiske seminar i Robbinsdale, Minn., hvor han studerede i tre aar. Under sin ferietid der kom han til Spring Grove i 1892, for at holde norsk religionskole. Derom siger han: I Spring Grove og omegn stiftet jeg bekjendtskab med mange brave norske folk, som senere altid blev mig en dragelse did igjen. Der blev kjendtskabet med min gamle, faderlige ven past. St. S. Neque stiftet, som blev mig til saa stor velsignelse at hans venlighed mod mig kan jeg aldrig glemme. Dette mit første ophold i Spring Grove blev mig ogsaa senere til velsignelse; thi i de 12 aar min virksomhed faldt indenfor Nord Dakotas grænser, kom jeg til at virke blandt udflytterfolket fra Spring Grove og følte vi hadde ligesom fælles hjem herne, hvilket ofte hjalp til at bringe talen og interessen hen mod det fælles hjem histoppe.

I 1894 blev han ordineret til prest og modtog da kald fra Immanuel's menighed i Council Bluffs, Iowa, og flytted siden til Syd Omaha, Nebraska. I aaret 1900 flytted han til Cheyenne, N. Dak., hvor han virkede som før sagt i 12 aar over et udstrakt territorium, indbefattet 15 forskjellige steder foruden Cheyenne menighed. For omtrent seks aar siden blev han kaldt til Blackhammer, Riceford og Newbury menigheder, hvor han fremdeles virker. Han er gift med Gina Elise Sneckerpladsen. Hun er født ved Spring Grove, Minn., den 23de mars 1882, af forældrene Elling Sneckerpladsen og hustru Else, født Livdahl. Pastor Frost og hustrus børn er: Helene Karoline, Herbert Johannes, Esther Marie, Ruben Bernhard, Gerhard Emmanuel. Pastor S. S. Frost er en meget dygtig og virksom mand som prest og sjælesørger. Han er en flydende taler, hvis hjertevarme ord aander af en uroffelig tro paa Guds forsyn og førelse. Han er derfor godt ligt af sine sognebørn, saa forholdet mellem presten og menighedernes medlemmer er i den skjønneste harmoni.

Spring Grove og omkringliggende menigheder har nu tre særdeles flinke prester, der med alvor, trofast og nidkjærhed arbejder i vor Herres tjeneste.

Østen Halvorsen Stigen fra Skabo, nordre Fron, Gudbrandsdalen, er født den 22de februar 1840, af forældrene Halvor Østensen og hustru Anne Sansdatter. Halvor var kommen fra gaarden Sandbak i samme bygd og født 1814. Hustruen Anne var født 1812 og blev faderløs før end hun saa dagens lys. Hendes far fik mobiliseringsordre samme dag han blev gift for at gaa til krigen mod svensken og maatte reise med det samme og vendte aldrig tilbage. Han fik blodst og døde paa et feltlafaret. Østens farfar var ogsaa en af dem som maatte ind til grænsen i barkebrødstiden 1807 til 14, for at gjøre krigstjeneste. Af Østen Stigens halvbrødre kom Nils,

Ellen og Thor til Amerika. To af dem bosatte sig i Wisconsin og en her i Minnesota. En søster af hans far, ved navn Kari, kom ogsaa til Amerika.

I 1862 blev Østen Stigen gift med Thora Paulsdatter. Hendes forældre hed Paul og Veret og var født samme dato og aar som Østen og døbt i det samme vand som han, paa skjærtorsdag, syv uger efter fødselen. I 1876 udvandrede han med familie og kom til Spring Grove i juni maaned samme aar. Efter nogle aar som han leiet hus og brugte en farm kjøbte han land i Blackhammer town, hvor han fremdeles bor. De har hat otte børn, der nu bor paa følgende steder: Hans, gift med Jnger, født Lveit, bor i Canada. Torger, gift med en pige udvandret fra Krødsherred ved navn Live, bor i Minnesota. Amund, Edvard og Helmer bor i Canada. Paul er hjemme og driver farmen. Berthe, gift med Amund Verkvam bor paa Blackhammer. Lina, gift med Peter Amundrud bor ved Esmond, N. Dak.

Østen Stigen har været en flink arbejder og dertil en original som saa, der med en bidende satire kunde svare dem som vilde spille den overlegne og ligesom vilde se ned paa ham. Hans mange pudfige udtalelser, paa egte gudbrandsdalsk sprog, satte lattermusklerne igang i den tid han var med ved treffingen om høsten.

Han fortalte forfatteren af disse linjer hvorledes han lurte doktorne i Norge da han i den værnepligtige alder skulde skrives til soldat. En uges tid før sessionen holdtes, som det kaldtes, var han paa fisseri i et fjeldvand, omtrent tre norske mil fra hjemmet. I den tid brugtes lave sko og han hadde af disse tunge jernbeslaadde som man kaldte besfømskor. Disse lave sko gav ingen beskyttelse mod vandet, saa han gik der baad paa fødderne som fissen i vandet, som han fangede. Med denne habit paa fødderne gik han hjem de tre norske mil, skiftet saa

strømper og sko og gif saa fire norske mil did hvor sessionen holdtes. Da han kom did var fødderne ophovnet sliq at han maatte vrænge strømperne af sig, og saa ganske ilde ud. To doktorer foretog da undersøgelsen af dem som skulde skrives til soldat. Østen blev spurgt hvor mange mil han hadde gaat, hvortil han svarede: „Os veit inkje hvor mange, men tror det maa være over en mil,“ og gjorde sig saa dum og enfoldig at han ikke vidste hvad som var længst af to eller en mil. Den ene af doktorerne sa, at denne hævelse kom fra at han hadde gaat en lang strækning og var derfor slet ikke uskiftet til soldat, medens den anden paastod det modsatte og hans mening blev da den afgjørende, saa Østen fik fripas, som uduelig for militærtjeneste. Det blev mange pudsjige kneb begaat i den tid for at undgaa militærtjenesten. Enkelte tygget tobak og jvelget saa de blev syge, i den tanke at undgaa; men dette kneb forstod lægerne. Andre gjorde sig døve saa de hørte ikke førend man skreg ind i øret paa dem; men som oftest blev disse opholdt længe og naar de trodde sikkert at bli fri, kunde det rettes et spørgsmaal til dem i en lav tone, hvortil de svarede og saaledes røbedede sig. At Østen Stigen slap saa let fra militærtjenesten var grundet overlægens ukyndighed, for han kunde holde ud i fuldt maalt med hvem som helst af dem som blev indskrevet i rullerne. Straks efter sessionen gjorde han en spadseretur til Reblungsneset i Romsdalen, en distanse paa 18 norske mil, som han tilbagelagde paa tre dage.

Østen Stigens far var skrædder i Norge og drev dette haandverk i mange aar. Han var en af de første i sin hjembygd som kjøbte symaskin, som blev set paa med stor beundring i førstningen. Østen var ogsaa oplært til skrædder, og gjorde klæder til forskjellige efter han kom her til landet.

Østen Stigens bror, Hans, var født 1846 og kom til Amerika i 1881. Han er gift med Oline Hansdatter og bor ogsaa

paa Blackhammer. De har 12 børn som alle bor i Houston County. Fredrik Rødningen er fra samme bygd i Gudbrandsdalen. Han kom ogsaa til Amerika i 1881 og bosatte sig paa Blackhammer. De har 8 børn. En af deres bygdefolk, ved navn Iver Brustuen, kom til Spring Grove omtrent paa samme tid. Han var gift med Inger, født Skaggerud. Han er nu død.

Gulbrand Husemoen var fra Hallingdal og født den 6te juli 1834. Han udvandrede og kom til Spring Grove, hvor han kjøbte farm og bodde her i mange aar. For omtrent otte aar siden reiste han tilbage til Norge, hvor han opholdt sig nogle aar, men kom saa tilbage og bodde hos sin datter, Mrs. Raft, nær Westfield, Minn., og døde der den 29de mai 1917. Hans hustru døde for omtrent 20 aar siden og hans eneste søn Nils Husemoen døde vinteren 1917.

Hans Ellefstrud saa første gang dagens lys i Grans prestegjæld, Gadeland, den 3die februar 1834. Han udvandrede i 1867 og kom til Spring Grove, hvor han først bodde i syv aar. I 1874 blev hun gift med Johanne, født Rjos, og flyttet saa ud til Kindred, N. Dak., hvor han tog sig homesteadland og var af de første nybyggere i denne del af staten. Efter omtrent 10 aars ophold derude kom han tilbage og kjøbte land i Spring Grove, som senere blev indlemmet inden byens grænser. Hans hustru døde for omtrent tre aar siden og han døde nu forleden 4de juni 1917. De efterlod sig en datter, nu Mrs. Carl Landsverk, som bor paa hendes forældres lille farm.

En søster til Hans Ellefstrud bor i Blanchardville, Wis., og en anden søster samt en bror bor i Norge.

Borger Iversen Dvergsten er født den 10de august 1825 i Grans prestegjæld, Gadeland. Hans far, Iver Borgersten, var født paa gaarden Selmeid i samme prestegjæld, aaret 1788, og hans mor, Bolettha Abigael, var født den 23de december

1800 og var en datter til vagtmejer Christian Fredrik Møllerup. Hans far deltog i krigen mod svensken fra 1807 til 1814 og avancerede til underofficer. Efter at ha udtjent sin egen værnepligt lod han sig leie til at tjene for en af disse saakaldte snobber der ansaa sig for god til at være soldat, for en vis sum penge; men denne fattigfornemme spradebasse blev hvad man paa egne norssk kalder fant, og dertil havde familie, saa alt hvad Zver fik for disse aars militærtjeneste var fire alen vadmel til et par benflær.

Da nu Zver Borgeren havde udtjent og var bleven permitteret reiste han hjem og tjente paa gaarden Dvergsten, hvor han fungerede som gaardskarl i flere aar. Der blev han kjendt med Bolettha Abigael Møllerup, som ogsaa tjente paa gaarden. Hun var kun 10 aar gammel da hun kom til gaarden Dvergsten og velblev at tjene der indtil hun giftet sig. Efterat hun havde giftet sig med Zver Borgeren flyttede de til en plads under gaarden kaldt „Bræna“, for midlertidigt ophold, medens Zver fremdeles vedblev som gaardskarl paa gaarden. Paa denne plads var det altsaa Borger Zversen første gang saa dagens lys, som før nævnt. Da Borger var omtrent tre aar gammel flyttede hans forældre til en plads kaldt Lønnerbakken, hvor faren forblev til sin død. Hans mor var da knyttet til den samme gaard og den samme slegt paa gaarden i 78 aar. Først som tjenestepige og siden som dagarbejder paa gaarden.

Om sine barndomsdage fortalte denne ærværdige olding paa 92 aar, at det ofte var smaat om mad. Bladsen Lønnerbakken var skral og gav lidet af sig til livsophold, saa det var en tid de levede i meget smaae kaar og jærlig da det blev flere munde som skulde forsynes. Na det var en tid det var saa trangt for mad, at Borger og en af hans søffende en dag blev sendt ud i bygden med en pose under armen for at bede om en smule til at stille hungeren med. De gik da til nogle gaarde

for om mulig at faa lidt, men var ikke heldige paa grund af deres tilbageholdenhed, da det faldt dem altfor tungt at bede om noget. Dog gik de ind paa et par gaarde hvor de fik en spiseke mel, men en ganske stor portion fantord, som saarede dem sliq at det tog aldeles modet af dem til at gaa ind paa flere steder. Kommen hjem med den tomme pose turde de ikke fortælle om deres modløshed, men sagde de havde været inde baade her og der uden at faa noget. Dette blev da baade første og sidste gang at hørnene blev sendt ud i bygden for at bede. Forældrene strævet baade nat og dag for sine børn, og takket være dem for alt deres stræv og selvfornegtelse, siger Borger, vi undgik da virkelig hungersnød.

Da nu hans forældre efter den tids forhold var godt oplyste, saa søgte de ogsaa at oplære hørnene og lade dem faa den skolegang som stod til deres raadighed. Hans far var en streng religiøs mand, saa Guds ords læsning blev fra barndommen af indprentet hørnene. Saaledes fik Borgen som smaaagt aldrig nogen søndag gaa til sine legeamerater før end han havde læst høit dagens evangelium og lært sine lekker i lærebogen. Løgn, om den kunde være i en vis grad uskyldig, og ligesaa andre smaaagtstregere, blev strængt straffet. Engang havde Borger tat et fyrstaal (fyrstaal var til at slaa ild med før end fyrstikker var opfundet) som laa paa skabet og folgt til en husmand under gaarden for en kobbertofilling. Denne tofilling vilde han gi sin far til at kjøbe tobak for; men af hvilke grunde han fandt paa at gi sin far denne mynt, kunde han ikke sige, enten det var samvittighedsfrupler over at han havde tat fyrstaalet, eller han vilde være saa inderlig snild mod faren. Faren spurgte da hvorledes han havde bekommet denne tofilling, hvortil Borger svarede med en løgn, at han havde fundet den paa storveien. Na har du fundet den saa kan du beholde den selv.

Men Borger fik senere føle straffen for sin usandhed da opgjøret kom. Nogle uger efter, medens husmændene en aften var samlet i drengestuen paa gaarden, fortalte en af dem at han havde kjøbt et fyrstaal af Borger og betegnede dette som en smaagutstreg. Hans far som var tilstede i drengestuen hørte dette og skyndte sig da hjem. Kommen hjem spørger han Borger om han har set ildstalet som han for en tid siden havde lagt paa skabet. Nei, svarede Borger. Han havde da hverken set eller vidste noget om dette ildstalet; men da fik jeg se, sa Borger, at far rystede paa hovedet og smilte et bittert smil, som ikke spaaede godt. Paa hjemveien fra gaarden hadde hans far forsynet sig med et ganske forvarligt birkeris og da Borger netop hadde draget af sig paa fødderne saa han var bar til ovenfor knæerne saa virkede rifet saa meget bedre, da dansen begyndte. Og danse gjorde Borger rundt stuen, baade halving og springdans, efter musikken af birkeriset, og det er vel saa dansere som har været saa lette paa foden og sprettende til at hoppe som Borger da var. Men faren var ikke tilfredsstillt med de mange rare frumspring som Borger udførte efter birkerisets variationer; han skulde ogsaa grundig ydmyges, saa at da dansen ophørte gav han ham to skilling og tvang ham til at gaa til husmanden og indløse fyrstalet. Dette syntes han var en værre tort end birkerisdansen.

Som før sagt var hans far en godt oplyst mand efter den tids forhold, og det ikke alene i læsning, men hadde ogsaa lært at skrive, som var meget sjelden blandt arbejdsklassen i den tid. Borger maatte da i en ung alder begynde at øve sig i skrivning, og han har alle tider i sit liv været glad over at han lærte denne kunst, som var næsten ukjendt blandt den fattige del af befolkningen i hans ungdom. Han følte sig ganske selvtilfreds da han var kommen saa langt at han kunde forfatte et brev, og blev da ofte benyttet til at skrive for andre. I den tid kom det piger

fra Baldris og Hallingdal om høsten og tog tjeneste paa gaardene deromkring med vinteren, og da disse ikke kunde skrive, saa blev han ofte søgt til at skrive for dem til deres slegtninge og venner. Sa han blev ogsaa indviet i mange af deres hemmelighedsfulde kjærlighedsanliggenheder og sad mangen nat i fjøset og skrev for disse piger brev som kun skulde læses af rette vedkommende eller en vel kjendt skolelærer.

I 1837, da Borger var omtrent 12 aar gammel, hændte en iørgelig tildragelse som efterlod sig dybe merker hos denne familie. Det var senhøstes saa jorden var haardfrosset og marken bar, at hans far var i skogen for at forsyne sig med brændsel. Under dette arbejde faldt det sig saa, at han skulde bære frem en stor vedkubbe og med denne paa skulderen faldt han overende saa kubben kom over ham og han blev liggende som død en stund. Han maatte da bæres tilfængs og blev liggende under svære smerter til mars maaned 1838, da døden befriede ham for alle lidelser. Det blev da mørke og triste dage for familien. Borger, den ældste, var som sagt kun lidt over 12 aar gammel og der var 4 barn til, som var yngre. Tillige var hans mor høist frugtommelig, saa syv uger efter mandens død nedkom hun med et pigebarn, saa det blev seks uforsørgede børn og selvsjælgelig en kamp og stræv at skaffe mad og klæder til dem. Men takket være min mor, sa han, hun var dygtig til at arbejde og lidt understøttelse maatte hun da saa, saa vi led ikke virkelig nød, skjønt det ofte var ganske smaat. Vor kjære mor taalte ikke at se sine børn lide nød, sa han. Naar hun var borte paa arbejde, saa kom hun som oftest ikke hjem før kl. 11 eller 12, men da bragte hun altid med sig noget mad, saa vi glædet os bestandig meget til hendes hjemkomst.

Paa denne maade skred tiden til børnene blev i den alder de kunde gjøre lidt nytte for sig. Saa kom tiden at Borger skulde konfirmeres og blev indskreven til forberedelse hos kaldskapel-

Ian til Gran, Christian Ulrik Sundt, en meget finl mand at læse for. Efter omtrent et aars forberedelse blev han konfirmeret om høsten 1839. Omtrent paa samme tid giftet hans mor sig igjen og Borger kom da til Dvergsten som tjenestegut hvor han forblev til vaaren 1848. Disse tjenestear er den lyseste og behageligste tid i hans liv, ja han. Saa blev han skreven til soldat og maatte til Kristiania for at gjennemgaa skolen som artillerist, der varede i 14 uger. Han reiste saa derefter tilbage til hjembygden, hvor han havde sit hjem hos forældrene, medens han arbejdede paa gaardene med tresking.

Under sin tjenestetid paa Dvergsten blev han kjendt med en pige ved navn Gudbjør Nilsdatter Balbueie som ogsaa tjente paa gaarden og saa besluttede han at gifte sig og sætte fod under eget bord, som man siger. Det faldt sig saa at det var blit ledig en plads under gaarden. Han søgte da om denne plads og fik den under ganske strenge betingelser, idet han skulde betale 18 speciedaler i afgift (leie) som skulde arbejdes op for paa gaarden, efter en dagløn af 6 til 8 cents dagen, samt 12 cents pr. maal for at skjære, og samme pris pr. mæling for at flaa, (en mæling var 5 maal) og dertil var han forpligtet at arbejde paa gaarden for denne løn naar bonden ønskede ham. Desuden var han forpligtet til at skjære 18 maal efter nævnte pris, 12 cents pr. maal. Dette maatte han leie folk til at gjøre, da han og hustruen ikke rak at gjøre det. Na, dette var da betingelserne for at saa bo i denne plads, som efter nutids forhold ikke var svært glimrende udsigter til velstand; men dengang satte man ikke store fordringer, saa Borger antog dette tilbud, flytted ind og holdt bryllup den anden april 1849. Borger forblev da paa denne plads i syv aar og i 1866 forlod han Sadeland og Norge for at finde et hjem i Amerika. Han kom da til Spring Grove, hvor han en tid efter købte land og har bodd her siden. For omtrent 22 aar siden døde hans hustru

og Borger har siden den tid bodd alene. For en tid siden folgte han landet, men har igjen et hus som han bor i. Trods sine 92 aar gjør han endnu af og til en spadsertur til byen og ser noksaa frisk ud.

Zver Sylling var født den 18de juli 1835 i Grans prestegjæld, Sadeland, af forældrene Hans Anderson og hustru Gudbjør Gulsdatter. Hans far var kommen fra gaarden Viken paa Sadeland og moren var kommen fra Engstranden paa Toten. Zvers søffende er: Anders, gift med Kjersti Østensdatter, udvandrede til Amerika i 1862 sammen med sine forældre og søffende, undtagen Zver som kom senere. Anders bosatte sig i Wilmington hvor han bodde til sin død. Han døde i 1895. Broren Jul blev gift med Berthe Larsdatter Blixerud og bosatte sig i Spring Grove town. Torsten er før nævnt. Marthe blev gift med Jacob Johnson Namstad. Hun døde for mange aar siden. Mari, gift med Ludvig Erikson. Hun er ogsaa død.

Zver Sylling fortalte, at hans far Hans Andersen Sylling var af den saakaldte husmandsstanden i Norge, en klasse af folket som i første halvdel af forrige aarhundrede blev set ned paa af storbønderne og embedsstanden, som livegne eller træller og dog er det disse husmands sønner som har sat de dybeste merker efter sig her i landet, ved sit rydningsværk, sin kulturelle udvikling, der har forvandlet vildnisset til blomstrende fjettementer, med kirker, skoler og gode kommunikationer. Zver fortalte endvidere, at han som otteaaars gammel dreng maatte ud til fremmede for at tjene sit livsophold. Ligesaa de andre søffende, da de kom i den alder.

I 1862 besluttede fem af hans søffende at forlade Norge, for i det fjerne vesten at grunde sig hjem, og skjønt forældrene kunde beholde sin plads saa længe de kunde opfylde sine forpligtelser til bonden, saa sølke børnene sig bundne til sine noget alderstegne forældre med saa sterke baand, at de kunde ikke med god

samvittighed forlade dem til den ublide skjæbne at maatte spise naadens brød i Norge og tog dem derfor med her til landet for at sørge for dem. Zver maatte bli igjen da hans forældre og søfende reiste, for at udtjene sin militærpligt. Faren overdrog da ved afreisen sin ret til pladsen til Zver, og da han hadde gjort vaarommen kom bonden med en ny kontrakt som han forlangte Zver skulde underskrive. Da nu Zver ikke vilde gaa ind paa disse betingelser som bonden satte, sendte han lensmanden til ham for at faste ham ud, som det heder. Dog kom ikke denne trufsel til at bli udført, idet de indgik et mindeligt forlig. Da saa Zver hadde udtjent sin værnepligt forlod han sin fødebygd i 1865 og kom til Wilmington town, hvor han en tid efter kjøbte 80 acres land for 475 dollars, som han fremdeles bor paa.

Zver Sylling har været gift tre gange. Første gang i Norge med Kjersti Olsdatter. Hun døde i 1867 to aar efter de kom til Amerika og efterlod sig et barn ved navn Gudbjør, som blev gift med Martin Egen og bor nu i Clark County, S. Dak. Han blev gift anden gang med Kjersti Milsdatter, med hvem han har hat tre barn hvoraf to er døde. Den som lever, hvis navn er Hanna, er gift med Thor Thorson og bor i Wilmington, Minn. Hans tredje hustru heder Olava Andersdatter. De har to børn, Edwin og Sarah, der begge er hjemme.

Ole Nilson Gjerdingen fra Gadeland, er født den 16de september 1854, af forældrene Nils Olsen og hustru Valbjørg. Nils Olsen Gjerdingen var født den 11te august 1824. Gjerdingen var en plads under gaarden Selgeager. Hustruen Valbjørg var født 24de november 1824 og var kommen fra gaarden Bjørge. Ole Gjerdingens søfende er Karen, nu Mrs. Landsverk. Oline, først gift med Paul Rosendal, og efter hans død gift igjen med Steingrim Bergerud. Randi, død. Kjersti, død. Mrs. Peter Benson bor i La Moure, N. Dak. Hans,

først gift med Sjørgine Dokken og anden gang gift med søsteren Lise. Af denne familie udvandrede først Karen, nu Mrs. Landsverk, i det hun kom til Amerika i 1866. I 1868 kom resten af familien, forældre og søfende. De kom med seilskib og var 11 uger paa havet. Ole Nilson blev straks efter sin ankomst til Spring Grove konfirmeret af pastor Fr. Clausen.

I 1877 den 20de december blev Ole N. Gjerdingen gift med Bolette Pedersdatter Landsverk. Hun var født 1852 i Muskego, Wis., og døbt af pastor S. A. Stub. Hendes søfende er: Nils, gift med Magrete Hansdatter Aflheim. Ole Landsverk, død. Marie, gift med John Nakre, død. Oline, gift med Anderson, er ogsaa død. Julia, gift med Timan J. Børtnes, bor i Brookings, S. Dak. Peter og Christian er døde.

Ole N. Gjerdingen og hustrus børn er: Willie, gift med Emilia, født Hefte, bor i Wilmington som farmer. Clara blev gift med Carl N. Bye. Hun døde en kort tid efter og efterlod sig en liden pige som fik navnet Clara der nu opfores hos hendes mors forældre. Peter Gjerdingen, død. Zuger død. Oscar hjemme hos forældrene.

Ole N. Gjerdingen drev i mange aar som snekker og mangfoldige er de huse han har sat op i byen og bygderne rundt Spring Grove. 1896 kjøbte han en stor farm som han gav \$8,000 for og det blev sagt dengang at han betalte for meget for den; men ablingerne han har tat af den har beløbet sig til mange gange denne sum og farmen er nu værd fire gange saa meget. Han bygger nu i sommer en stor ladebygning, der kommer til at rumme en stor besætning af kreaturer og heste.

Søsteren Karen som bor i nærheden af Ole Gjerdingen er født den 26de oktober 1848. Som før sagt udvandrede hun til Amerika i 1866 og blev gift med Ole Pederson Landsverk. Han var født den 18de juni 1850 af forældrene Peder Nilson og hustru Kari. Hans far, Peder Nilson, var kommen fra Gal-

ligdal, født 1820 paa gaarden Bisjumyren i Gernsedal. Hans mor Kari var født 27de april 1824 paa gaarden Landsverk, Sallingdal, og deraf navnet.

De Landsverk og Karens børn er: Peter, født 22de mars 1869, gift med Kari, født Garnes, bor ved Sheyenne, N. D. Clara Wilfine, født 22de mai 1875, død. Willie Cornelius, født 26de september 1878, gift med Anna, født Garnes, bor ved Sheyenne, N. Dak. Kari Ovidia, født 27de oktober 1880, gift med Theodor Olsen, bor ved Silvana, Wash. Ida Natalia, født 25de januar 1883, gift med Martin Eik, bor paa Blackhammer, Minn. Carl Relius, født 21de juni 1885, gift med Else, født Elefsrud, bor i Spring Grove, Minn. Nils Oscar, født 9de januar 1888, er hjemme. De Landsverk døde for flere aar siden. (Fortsættes.)

Udvandringshistorie fra Ringerikesbyggerne.

D. S. Johnson, sagasriver.

XIV.

Edvard Knutsen Grythe var født paa Rønningjand, Madalen, den 11te oktober 1853, af forældrene Knut Ellingsen og hustru Berthe Eriksdatter. Hans far var født paa gaarden Grythe i Madalen den 16de oktober 1824, af forældrene Elling Fredriksen og hustru Beret. Denne Elling Fredriksen (Edwards bedstefar) var født paa gaarden Ringerud, og blev gift med ovennævnte pige. Hun druknede i Grytheelven aaret 1837. Elling giftet sig igjen med en enke, men navnet er ukjendt.

Edwards forældre, Knut og Berthe, bodde en tid paa en plads under gaarden Gaugerud i Madalen, men flyttet saa derfra og til Sverige. Løjtnant Johan Gram og kjøbmand Backe i Drammen hadde kjøbt en stor eiendom i Nangermand-

land, Sverige, hvor tusinder af tylvter tømmer skulde hugges og fremdrives, og Knut Ellingsen med familie, samt nogle andre familier reiste da til Sverige i 1857, hvor det var lovet stadigt arbejde hele aaret, og naturligvis var det lovet god løn. Knut Ellingsen og familie blev da anvist en sæter som kaldtes Bjørneberget, hvor han med flid og meget stræv fik arbeidet op et nogenlunde godt hjem og hvor hans ældste søn Elling Knutsen endnu bor.

I 1870 besluttede Knut Ellingsen at udvandre til Amerika, og to aar efter bojatte han sig i det nordvestre hjørne af Murray County, Minn. Landet der var da øde og ubeboet, saa der fordredes haade mod og udholdenhed, at forvandle vilddisjet til ager og eng. Samme aar giftet han sig igjen for anden gang, da hans første hustru døde medens de var i Sverige. Det første aar af nybyggerlivet saa det nogenlunde lovende ud; men saa i aarene fra 1873 til 76 fortæredede græshopperne alt grønt, saa det saa ganske mørkt ud for de fattige nybyggere. Alt hvad de hadde at leve af, var de saa høns og kreaturer som de bragte med sig. Ja, nøden blev saa stor, at staten maatte træde støttende til for nogle, saa de kunde opholde livet. Edvard N. Grythe siger i sine erindringer: Søndag den 19de november 1916 var jeg tilstede ved en 40-aars fest i en liden menighed som min far var med at stifte i 1876. En af menighedens medlemmer holdt en tale ved denne fest og sagde, at han som en halvvoxfen dreng kunde mindes, at det var en søndag i 1876 de hadde gudstjeneste i et skolehus og at presten bad til Gud om at græshopperne maatte forlade dem, og i virkeligheden blev han hønhørt. Græshopperne begyndte at flyve tilveirs, og før gudstjenesten var slut, hadde de forladt disse trakter og kom ikke igjen mere. Bedre tider op-
randt da for nybyggerne.

Knut Ellingsen Grythe bodde paa sin farm i 20 aar, eller

indtil 1892. Da flyttet han til Hanley Falls, Minn., og senere til Dawson, Minn., hvor han døde den 19de februar 1908. Hustruens lever endnu og bor hos sin yngste datter og hendes mand pastor J. S. Strand, Benson, Minn.

Rnut Ellingsens søskende var: Fredrik Sletta, udbandrede til Amerika i 1870-aarene. Peder og Ole bodde i Norge til deres død. Ligesaa Gjertrud, Berthe og Ragnhild. Af hans halv søskende var Beret Gulbrandsen bosat ved Hanley Falls, Minn., men er nu død. Mrs. Anne Enger bor i nærheden af Hanley Falls. Hans første hustrus søskende var Halvor, Asle, Ole og Rønauq.

Eduard K. Grythes søskende er: Beret, gift med Larsen fra Værmland, Sverige, og kom til Amerika i 1892. De havde en stor familie, som er spredt over et større omraade. Beret er nu død. Gjertrud, gift med S. E. Johnson, bor i Strandquist, Minn. Sara, gift med John Kingter, bor i Brantford, N. Dak. Elling bor som før jagt paa pladsen Bjørneberg, Wängelby, Mangermandland, Sverige. Ligesaa søsteren Erika Albertine. Fredrik og Hans døde i Sverige. Af hans halv søskende er Marie, gift med Belqvist, bor i Brantford, N. Dak. Karen, gift med H. E. Strand, bor i Dawson, Minn. Augusta, gift med pastor J. S. Strand, bor i Benson, Minn.

E. K. Grythe udbandrede som før jagt sammen med sin far i 1870. De gik tilfods gennem hele Samteland, Sverige og til Trondhjem, Norge, en spadseretur paa kun 32 norske mil, eller 224 engelske mil. I Trondhjem gik de ombord paa et skib, der førte dem til Amerika. Efter sin ankomst til dette land, rejste E. K. Grythe paa forskjellige steder de første ti aar. I 1880 tog han sig homesteadland i Pipestone County, Minn. Han var i Black Hills fra 1889 til 1892 og paa farmen igjen i Pipestone County til 1896. Siden i Ruthton.

Til Black Hills kom han høsten 1889 og tog land paa

Preemption i nærheden af Cheyenneelven. Høsten 1890 var jo den sidste indianeropstand, og da han var bosat i nærheden af Sioux reservationen, omtrent 35 mil øst fra Rapid City, saa blev han saavel som mange andre nødt til at forlade sit hjem og de rejste da til Rapid City, hvor de leiede sig et hus. De var tilbage paa landet flere gange om høsten for at se efter kreaturerne og hestene, men det var umulig at blive der, da indianerne var for nærgaaende, saa de maatte flygte for livet. Da det led over jul folgte han kreaturerne og rejste til Deadwood, hvor hans hustru arbejdede i et hotel, og han fik arbejde i et stenbrud resten af vinteren. Vaaren 1891 rejste de tilbage til Rapid City og kjøbte ud en restaurant, som han drev omtrent et aar. Vaaren 1892 byttede han bort de huse han havde bygget paa dette land i Black Hills for en gammel vogn, folgte restauranten og satte fire heste for vognen og førte tilbage til Pipestone County, omtrent 400 mil, hvor han siden har bodd. Han havde da faat nok af Black Hills.

E. K. Grythe blev gift med Mathilda Caroline. Hun var født i Fillmore County, Minn., den 8de februar 1869, af forældrene Christian Gilbertsen og hustru Berthe, der var udvandret fra Gadeland, Norge. De er nu begge døde. En bror til hans hustru ved navn Gilbert G. Gilbertsen, bor i Ruthton, Minn. Broren Ole døde i 1900. E. K. Grythes hustru døde den 15de april 1910, efterladende sig en søn ved navn Ralph Eduard, der er hjemme paa farmen.

E. K. Grythe har været betroet mange tillids hverv i townstyret, bystyret og skolestyret. Han har været fredsdommer i flere terminer, samt kirkesanger i Elva menighed, Ruthton, siden den blev stiftet i 1892, og er det fremdeles.

Erik Johnsrud er født paa pladsen Johnsrud Strandeeie i Madalen den 27de mars 1850, af forældrene Gulbrand Torfelsen og Gjertrud Gulbrandsdatter. Hans far Gulbrand

Torkelsen Johnsrud var født den 2den januar 1810 af forældrene Torkel Johnsrud og hustru Mari. Hans mor var født paa gaarden Elsrud i Nadalen den 15de juni 1808 af forældrene Gulbrand Thoresen Elsrud og hustru Rønnaug Gundsvaldsdatter Rittilshy i Sofnedalen.

Gulbrand Torkelsen Johnsrud var husmand under gaarden Strande i Nadalen, og for at tjenestegjøre sin soldaterpligt lod han sig uddanne til skolelærer og holdt omgangs-skole en tid paa gaardene omkring i bygden. Men fremtidsudsigterne til at kunne forbedre sine timelige kaar var for en husmand mindre lyse, selv om han kunde tjene lidt gratis som skolelærer. Vaaren 1857 bestemte han sig til at udvandre til Amerika med sin familie, og forlod Nadalen sidst i mars maaned. Tien paa Nadalsfjorden var sterkt nok endda, saa den kunde fjøres. Ankomne til Drammen blev de liggende der over tre uger ventende paa at isen skulde løsne i Drammensfjorden. Endelig, efter denne lange ventetid, kom de da ombord paa en gammel skude kaldt Valder, ført af kaptein Haakensen. Dette var dennes første tur over Atlanteren. Han seilede gennem den engelske kanal og alt gik godt indtil de kom ud i Atlanterhavet, da fik de storm og modvind, saa de blev liggende og tumle i syv uger og to dage førend de kom ind til Quebec. Efterat ha ligget der nogle dage fortsatte de reisen paa en jernbane, som netop da var færdig, og kom til Chicago om morgenen den 4de juli, saa de for første gang fik fejre den amerikanske frihedsdag med at ligge paa jernbanestationen i Chicago. Derfra fortsattes reisen igjen til Drfordville, Wis., og de kom til Gul Guttormsen Grov, en bekjendt mand fra Valdris. De opholdt sig da paa Rock Prairie, Wis., omtrent et aar og flyttet saa til Green County, Wis., hvor han var i to aar og arbejdede for farmerne om sommeren og holdt skole om vinteren. I 1860 kom han med familie til Freeborn

County, Minn., og bodde i tre aar ved Hayward, flyttet saa otte mil længere nord, hvor han bodde til sin død den 29de november 1893. Hans hustru døde den 2den december 1900. Gulbrand Johnsrud havde fire søskende der før er nævnt i forbindelse med Berthold Støas biografi. Hans hustrus søskende var Thore Gulbrandsen Elsrud, samt Gundsvald, Gjertrud og Marie.

Erik Johnsruds søskende, som nu lever er: Torkel bosat ved Boring, Clackamas County, Oregon, samt Gundsvald, bosat ved Albert Lea, Minn.

Erik Johnsrud blev gift med Helene Larsdatter. Hun er født paa Strømsmoen, Nadalen, den 15de november 1860. Hendes søskende er Peder og Hanna. Hanna er gift med en af dansk herkomst og bor i Freeborn County, Minn. Peder er ugift og har sit hjem hos sin svoger Erik. Erik Johnsrud og hustrus børn er: Gustav, født 13de april 1884, Laura Gertine, født 26de juli 1886, Bernhard, født 8de januar 1888, Emma, født 5te mars 1890, Clara, født 2den mai 1893, Henry Edwin, født 13de mai 1895. To af børnene er gifte.

Erik Johnsrud har havt og fremdeles har forskjellige tilidshverv i townet, hvor han bor. Saaledes Clerk for skole-distriktet, town-clerk, samt medlem i bestyrelsen for et creamery. Han har været folketæller, samt sekretær for menigheden i mange aar.

Broderen Gundsvald Johnsrud var født den 31te mars 1841 og udvandrede til Amerika sammen med sine forældre og søskende i 1857. Han kom ogsaa til Freeborn County, Minn., paa samme tid som forældrene. Han blev gift med Anne Egilsdatter Boshøn, som var født i øvre Telemarken den 24de juni 1845. Hendes søskende er: Ole, Vergit og Ingeborg. Ole døde i en ung alder i Norge. Vergit kom til Amerika,

men er nu død. Ingeborg blev gift med Carl G. Johnsrud, en bror af Gunvald. Hun er nu enke og bor i Albert Lea, Minn. Gunvald G. Johnsruds hustru døde i aaret 1900 og efterlod sig følgende børn: Edvard Andreas, født 7de oktober 1867, bor ved Albert Lea, Minn.; Gjertrud Rosanna, gift med Hans Hansen, er født 4de september 1869 og bor ogsaa ved Albert Lea; Gulbrand, født 24de september 1871, bor i German, Minn.; Berthold Olavus, født 2den oktober 1873, druknede i Geneva Lake den 8de august 1897; Karen, gift med S. N. Hendriks, er født den 20de mai 1875 og bor i Albert Lea; Nora Amanda, gift med A. C. Serlow, er født 13de juli 1884 og bor i Albert Lea; Alma Gnanda, gift med D. P. Hansen, er født den 26de december 1887 og bor ved Bagley, Minn.; Elna Josephine, født samme dato og aar, bor i Minneapolis. Det bemærkes at disse to sidste er tvillinger.

Gunvald G. Johnsrud lod sig hverve til borgerkrigen og tjenestgjorde i kompani H, første batalion, 16de U. S. infanteri fra den 19de februar 1862 til 19de februar 1865. Han har ogsaa ligesom broderen indehavt forskellige tillidsbæver. Han har været Town Assessor, U. S. Revenue Collector og haft andre lokale embeder. Han var ogsaa repræsentant til legislaturen for Freeborn County i 1898 til 1900, samt til den ekstrasesjon i 1902.

Da jeg nu i broderen Erik Johnsruds biografi har nævnt hans forældre, bedsteforældre, samt hans fars og mors søskende, saa gjentages de ikke her. Vil kun tilføje at deres far Gulbrand Johnsrud var formand for den arbejderrejsning i Madalen der fik et saa bedrøveligt udfald, formedelst den utæmmede aand hattemager Knutsen i Sønnesos.

Betragter vi tilstanden over Ringerike og andre bygder i begyndelsen af 1840-aarene og opover, saa finder vi aarsagen til Thranebevægelsen. Husmandsvæsenet som opkom i det

16de aarhundrede havde vist i længere tid været til fordel for begge parter, da det berettes at søn efter far har siddet paa den samme plads til syvende led. Men efter som arbejderbefolkningen voksede, blev forholdene mere og mere saadanne, at husmanden fik ta de kaar som blev budt ham. Naar en arbejdsmand stiftet familie var han i de aller fleste tilfælde nødt til at søge gaardeieren om en plads og da kunde ofte husmandspladserne deles til to eller tre, hvor det før havde været en. Knuten blev da strammet haardere og haardere for hvert flegtleed, og da det saa i 40-aarene indtraf uaar ved frostflade paa fornet og ingen fortjeneste med tømmerhugst saasom 1848—49, saa blev husmændenes kaar næsten uudholdelige. Det fortælles fra den tid, at mange husmænd ingen anden udvei havde end at sende børnene ud i bygden for at tigge, da jult hørte til dagens orden.

Husmanden var ved kontrakt bundet til at arbejde paa gaarden naar husbonden forlangte ham, for en løn af 6 cents dagen om vinteren og 12 cents om sommeren. Desuden maatte husmanden sende et dueligt kvindfolk til gaarden naar det krævedes, for en dagløn af 6 cents dagen baade sommer og vinter. En hel del arbejdsredskaber maatte husmanden ogsaa selv holde sig. For da at saa lov til at bo i en ussel stue, bruge nogle magre agerstykker og saa skrabet sammen høi til en eller to fuer, maatte han ofre to trediedele af sin arbejdskraft. Pladsen kunde selvfølgelig ikke brødføde ham og hans familie; og hvad blev saa at kjøbe for, naar daglønnen var saa lav, at det blev ikke stort mere end maden?

Forfatteren af den vel kjendte „Husmandsvisen“*) har truffet spikeren paa hovedet.

*) Samband har gjengit to versioner af Husmandsvisen, nemlig i No. 77, side 644 (Sept. 1914) og No. 81, side 148 (Jan. 1915).

Det var jo forskjel paa bønder, saa ikke alle var lige graadige til at plage sine husmænd. Men frem og tilbage fra sit lille hjem og til gaarden gik da husmanden aar efter aar, omtrent som i en trædemølle uden nogen udsigt til bedre livskaar og denne haabløse stilling virkede kanske til, at husmændene tog det roligt. Et rigtig husmandstempo paa storgaardene skulde ikke være raskere end at sølvmarka kunde ligge rolig paa tolleknivskafet naar han gik. Man besyldte ogsaa husmanden for at han var langfingret, stjal lidt af og til fra gaarden; og det fortælles om en bydame, som blev gift med en bonde, at hun opdagede at hans husmand stjal, hvilket hun fortalte til manden, hvortil han svarede: „Na ja; men vi har det meste igjen, mor.“ Han tænkte vel som det heder, at der gjeita er bundet der faar hun gnage. Han vidste at husmændene ikke var sifrere end at de snasket med sig lidt, men saa tog han hensyn til den lave løn de havde, saa han fik ikke være saa nøie, naar de bare holdt sig inden visse grænser.

Kostholdet paa mange storgaarde var virkelig som det staar i viften, vælling og sild samt graut, skjont der var vel-syldte stabur med kjød og fiesk, som hang opunder taget. Det fortælles om bønder, som klagede over at husmændene spiste for meget, saa de maatte hvile længe efter maaltidet førend de kunde arbejde igjen. Deri hadde de vist ret. Kosten var for mager saa det maatte mere til for at stille hungerens krav.

Under disse ublide livskaar blev det for ikke saa saa, at naar de tilsidst blev gamle og udslidte, saa blev omgangs- eller fast lægd deres sidste kaar. Fattigforstanderne med presten som formand holdt ligesom auktion over disse gamle og forældreløse børn og solgte dem til den lavestbydende. Naar fattigforstanderne hadde møde for at bortleie disse som ikke kunde forsørge sig selv, saa mødte ogsaa disse frem som skulde bortleies for at vedkommende livhabere kunde saa se dem, og

naar salget begyndte blev der holdt en lovtale om dem, at de var raske og rørige og kunde gjøre megen nytte for sig. Følgen blev at disse kjøbere som var villig til at forsørge dem mod betaling slog ned prisen for hverandre saa lavt som muligt og behandlingen af disse stakler blev da vist baade saa og saa, da vedkommende tog dem kun for at tjene penge derved.

Andre maatte gaa paa omgangslægd. Der blev udlignet saa og saa mange dage paa hver gaard, som brukerne var pligtige til at gi mad og seng til disse gamle. Jeg hukker godt hvorledes disse stakler blev behandlet paa enkelte steder. Om vinteren maatte de som oftest ligge i fjøset om nætterne saa længe det var i brug, og utøi og urenslighed plaget dem mere end noget andet. Da man paa gaardene sluttet med at bruge fjøset til sovebærelse, saa blev der slaat sammen en lang kasse som kunde skyves under jengen i stuen om dagen og om kvelden drages frem paa gulvet. Deri blev lagt nogle pjalter at ligge paa og en gammel skindfæld over. Naar da lægdefallen eller lægdefjerringen, som de kaldtes, hadde været de antal dage som vedkommende bonde var pliktig at ha dem, saa blev de fjørt, hvis de ikke kunde gaa, til en anden gaard hvor samme traktement blev givet dem.

Forældreløse børn blev af fattigkommissionen bortleiet for en vis sum penge i aarligt bidrag og blev da som oftest hos den samme mand indtil de var konfirmeret. Men den slags opdragelse som disse børn for de fleste vedkommende fik, var alt andet end moralisk og kristelig opdragelse. Sundset af tjenerne og familiens egne børn, kaldt lægdegutten eller lægdetøsa, pryglet og jaget af alle, uden at høre et kjærligt ord, blev de saa forhærdet at de blev til udfød eller samfundets bærme.

Naar vi nu med denne mørke baggrund for øie betragter tilstanden i den tid, saa kan man ikke dadle saa meget den omtalte arbeiderreising. Meget er nu bedømt anderledes end

før og at ikke alt var folkets Ietjindighed. Gulbrand Johnsrud var selv husmand og han saa tilstanden blandt fattigfolk og af uegennyttige og ædle motiver greb han anledningen til at gjøre hvad han kunde; men den ulykke som baade han og Johan Semmen kom op i, havde de hattemager Knutsen at takke for.

Gulbrand Johnsrud var, som før er nævnt, uddannet til skolelærer og var forresten en begavet mand. Som lærer havde han undervist mange barn i de kristelige grundskoler og var saaledes meget imod hattemagerens og de andre opvigleres angreb paa religionen. Hans hensigt med sin agitation for den arbejdende klasse var med de lovlige og frijelige midler som stod til hans raadighed, at virke paa de styrende saa de kunde komme til den forstaaelse, at arbeideren ogsaa havde rettigheder saavel som pligter, og han skrev derfor artikler i „Drammens Tidende“ og „Ningerikes Blad“. Men han maatte være meget forsigtig i sine udtalelser, da pressen i den tid var meget indskrænket og konservativ og blev kontrolleret paa det nærmeste af de styrende. Dog fik han ind i disse blade, af og til, artikler uden navns underskrift, da han var hange for, at han som bare var en husmand kunde blive draget frem for retten ved sin djerthed.

Blandt andet sendte han til „Ningerikes Ukeblad“ en artikel som han havde liden tro paa den skulde bli indtaget. Dog blev den optaget ordlydende, og da han fik se den i bladet ønskede han helst den ikke hadde kommet ind, da den indeholdt en alvorlig kritik over fattigkommissionen. Fattigkommissionen med presten i spidsen som formand mødte da straks efter paa Strande. Gulbrand Johnsrud hadde da tilfældigvis noget arbejde i nærheden af hovedbygningen og kom saaledes nær til det værelse de hadde sit møde i. Han hørte da gennem det aabentstaaende vindu at presten aabnede mødet med den be-

merkning til de andre, at nu faar vi se til at gjøre noget bedre iaar som er gjort før, skal vi ikke bli draget frem i aviserne og kan ikke engang forsvare os. Det skal J ha tænkt Gulbrand som stod udenfor. Nu behøver jeg ikke være hange for denne artikel.

Trods det gif den vei høna sparfer for lederne af denne arbejderbevægelse, saa var den dog ikke forgjæves. Lovgiverne greb ind saa bønderne maatte løse lidt efter lidt paa den stramme knuten.

Erif Johnsrud fortæller, at hans mors bedstefar paa Elsrud var en af de saakaldte Solsten-karar. Han var soldat og var af de norske tropper som laa i Solsten i syv aar. Hans mor hadde fortalt, at da han kom tilbage fra Solsten var det langt paa nat førend han naadde hjem til gaarden. Et stykke fjendenfor gaarden var der en liden bæf som randt ned gennem nogle stenurer og smaa krat, til fjorden. I det han skulde gaa over denne bæf fik han høre det spillede en slaat et stykke nede i uren. Han stanset og lyttede til musikken, indtil den ophørte og alt blev stilt. Han var selv spillemand, og da han kom frem til husene hvor alt var stilt, gaar han ind i stuen og der ser han sin gamle felse hængende paa sin plads paa væggen i fuld stand med strenger paa. Han tar den da ned og sætter sig til at spille den slaatten han hørte nede i uren. Den blev naturligvis kaldt huldreslaatten; thi det kunde jo ikke være nogen anden end huldren som spillede dernede i uren midt paa natten. Erifs mor kunde saavidt mindes at hun hadde hørt ham spille den, og at den lød meget vakkert.

Det maatte vel vakt en stor overraskelse, forundring og glæde, naar manden efter syv aars fravær kommer hjem midt paa natten, griber felen og sætter sig til at spille og vækker sin familie op af søvnen paa den maade. Men skulde han kunne

bevare denne huldreslaat i erindring og kanse ogsaa for kommende slegter, saa maatte den jo spilles øieblikkelig. Morgenen efter hadde den været glemt og saaledes gaat tabt.

Erif Johnsrud fortæller ogsaa lidt om sin fars bedstefar paa Johnsrud. Han var ogsaa med i Holsten og skulde været en rigtig spøgefugl, der morede alle han kom i jelskab med ved sine komiske bemærkninger om dette og hint. Engang det var gudstjeneste i Biker kirke og tillige brudevielse, var det samlet meget folk og deriblandt gamle lensmanden med frue. I den tid var det stik, at naar brudeparret gif ind i kirken skulde det skydes til ære for dem med en pistol, som vedkommende holdt under trøien. Denne Johnsrud hadde lagt veien til kirken gennem et skovholt, hvor han hadde fundet en oretrærod, som han knittede lidt med tollekniven saa den saa ud som en pistol og gjemt under trøien. Da saa brudeparret gif ind i kirken river han op denne oretrærod og satte den lige for bryttet paa en gammel mand som stod tæt ved ham. Denne gamle mand blev da saa forskrækket at han jaldt baglæns paa ryggen. Lensmandsmadamen, som var af disse saakaldte vakte, begyndte da at irettesætte ham og holdt en straffetale om den store synd han begik ved at skræmme en gammel mand. Na, svarede Johnsrud, jeg tror ikke dette er større synd end at tage seks skilling for en barkemjøllesje af en fattig stakkar. Hun hadde da ikke mere at sige og kommen bort til sin mand fik hun den trøst: „Svoad vilde du der?“

(Fortfættes.)

Valdriiser i Pope County.

(Fortfættelse af Belgum-slegten.)

VI.

E. J. Dahly.

Gustav L. Hoff er født i Town of Rolling Forks, Pope County, Minn., den 27de mars 1878, af forældrene Lars Hoff (Høve) og hustru Inger (født Belgum). Han er yngste bror af Lore L. Hoff, før nævnt. Gustav blev konfirmeret høsten 1893 af pastor Chr. Pederson i østre Zions menighed, Langhei, Pope County. Gustav var en meget flittig og lærevillig gut, til og med meget munter og morsom, og derfor meget afholdt af alle som kjendte ham. Han gif paa skole indtil han blev stor nok til hjælp for forældrene, saa maatte han være hjemme paa farmen. Saaledes fik Gustav ikke svært megen skolegang.

Den 17de september 1903 blev Gustav egteviet til Augusta Torguson (Sættisdøl) af pastor S. D. Roefod i Glenwood, Minn. Gustav og hustru forblev farmere indtil høsten 1907, da han folgte ud og sluttede som farmer og rejste til Superior, Wis., hvor han fik ansættelse som leverandør hos firmaet Grimsrud Bros., Groceries & Meats, hvor han forblev i tre aar i nævnte stilling. Han blev saa ved sin flid og trofasthed i sit arbejde forfremmet til clerk (butikbetjent) i nævnte forretning, og arbeidet som saadan i fire aar. Han begyndte da egen forretning, men efter seks maanedes solgte han forretningen og fik ansættelse hos et møbelhus (House furnishing house) og blev der i seks maanedes, indtil han kom tilbage til Pope County og fik ansættelse hos firmaet Brandby & Leigum, Groceries. Da Glenwood Mercantile Co. begyndte sin storartede forretning blev Gustav ansat som „head clerk“ i Grocery departementet paa grund af sin store dygtighed, som han be-

klæder med ære for sig selv og til stor fordel for sit kompani. Saaledes ser vi at der hvor der er vilje og trofasthed, til og med et geni, trænges der ikke nogen stor skolegang for at komme frem i verden. Hr. Hoff og hustru har nu tre barn, nemlig Lilman 11 aar, Suez 4 aar og Genevieve et aar, alle pene og kjække børn.

I det offentlige og sociale liv tar Gustav ikke nogen del, idet han siger: tar jeg bare paa hvad jeg er betalt for at gjøre, paa rette vis, saa har jeg nok at bestille. Baade han og hustruen er venneføle og kjække og hyggelige folk at komme til — ja, alle som kjender Belgum-slegten saa ved de hvor venneføle og hyggelige de er, saa og med Gustav og hans kjække hustru.

Sølvbryllup.

Søndagen den 5te august blev her i Glenwood fejret sølvbryllup af Axel S. Olson og hustru Ragnhild (født Gøvrud). Det var da 25 aar paa en dag nær siden Axel S. Olson, søn af Ole Olson og hustru Marthe Olson, Town of Rolling Forks, og Ragnhild Gøvrud, Town of Langhei blev egteviet i Glenwood af pastor G. D. Koefod. Det var da disse to elskende begyndte livet sammen som siden har været lykkelige for dem. Endstjønt ungdom og modgang ogsaa har besøgt dem, har de med godt haab og kjærlighed til hverandre holdt ud og overvundet alt. Der var ved dette egtepar's sølvbryllup en hel skare af slegtninger og venner som kom for at lykønske dem paa deres 25 aars bryllupsdag. Der blev opvartet med alle gode retter ude i det frie og alle havde en god og fornøielig eftermiddag. Brudeparret fik en del sølvgenstande, og en del penger som erindring om denne dag, fra slegt og venner.

Brudgommen er født den 11te mars 1864 i Trondhjem, Norge, af forældrene Ole S. Olson og hustru Marthe Olson, begge fra Kristiania. Ole var snekker af profession, og var

med at bygge mange store anlæg i de større byer i Norge. Saaledes traf det sig at Ole og hustru var i Trondhjem da Axel blev født; og om Axel da er Trondhjemmer eller noget andet ved jeg rigtig ikke nogen rede paa; dog kalder han sig Kristianiensker, som maasse er det rigtige, da han selv maa vide hvad han er. Som to aar gammel kom han sammen med sine forældre til Amerika og kom til Bojtwick Valley, Wis., hvor Mr. Olson havde en søster, Mrs. Ole Thorson. Et aar senere kom de til Pope County og fik homesteadland i Town of Rolling Forks ved kanten af en skoggrove. Da Olson var snekker af profession og mange ikke vidste hans navn, blev han i almindelig tale kaldt Snekker'n, og der han bodde, eller den skoglund, blev kaldt Snikker Grove, hvilket navn den saar bære til evige tider.

Som sagt, Olson var snekker og drev dette fag ved siden af sit agerbrug. Paa dette hjemsted voksede Axel op til rigtig en fjæmpekar. Han blev konfirmeret i november 1878 af afdøde pastor B. S. Reque. Axel var hjemme til 22-aars alderen, og reiste da til Nelson County, N. Dak., hvor han tog homesteadland som han prøvede op og byttede bort i Pope Co. land. Reiste saa til Benson og fik ansættelse hos firmaet Ole Jacobson & Co., handlende i agerbrugsredskaber, og arbejdede der i seks aar, saa to aar hos Lee & McConnell, et aar hos Clark, Rageson & Thompson, saa Nelson & Johnson i to aar, alle samme slags forretning. Han arbejdede saa for Champion Harvester Co. tre aar, Gaar Scott Threshing Machine Co. et aar, Huber Threshing Co. tre aar, og købte saa sin fars farm paa 26 acres og drev farmen to aar. Saa rentet han ud farmen og fik ansættelse hos North Western Threshing Machine Co. to aar. Han var salgsmand for Pope Co. Farmers Co-operative Mercantile Co. i Starbuck i to aar, og bestyrer af Norling & Wollan maskinforretning i Glenwood et aar.

Han arbeider nu for Taylor & Burns Automobile Co., Glenwood.

Mrs. Axel S. Olsons pigenavn var Ragnhild Høverud, datter af Knud Høverud og hustru Marit (født Hippe). Ragnhild blev født den 25de november 1869 paa Høverud, Svennesbygden, Nordre Murdal, Baldris, og kom som tre aar gammel med sine forældre til Perry, Dane County, Wis., hvor de bodde i fire aar. De flyttede saa og kom til Langhei, Pope County, Minn., hvor de fik homestead. Ragnhild blev konfirmeret den 3die november 1883 i Vestre Zions menighed af pastor Chr. Pederson. Ragnhild var altid en trofast og flink pige og var meget afholdt. Hun var af et muntert væsen og havde altid megen moro hvor hun færdedes.

Hun blev, som sagt, gift med Axel Olsson den 6te august 1892. Deres egteskab er velsignet med ni børn, syv piger og to gutter. Tre af pigerne er lærerinder og en sygepleierke. Deres børn er nu alle hjemme og er: Myrtle, Laila, Leonora, Hazel, Helen, Esther, Clifford, Arthur og Lucille. Axel S. Olsson og hustru er rigtig venesæle mennesker og gode egtefolk og forældre, som har opdraget sine børn til ære for sig selv og til landets og samfundets bedste, og jeg maa sige ære være et saadant folk og saadanne naboer, og ønsker de maa længe leve blandt os.

Bugge-Lars.

Han haddø gange svarteskula i Wittenberg, so han kunna lite meir enn o mata se sjøl, so dei seia. Dæ slapp in tølv um gonge, der — infji forkfji meir enn mindrø — o ner læraraare vøro ummø, va dæ fji gøtt væra forkfji den bestø enn dei klenjtø. Dei klenjtø løto væra at o lærsø meir, o den bestø laut væra at o lærsø dei nyø so komo inn at.

Han Lars skuldø væra at o lærsø dei nyø, men dæ vildø nok infji han Lars. Daa dei vøro særige, settø'n smelløkniven sin inn i væggen o ha'n sværa før je sjøl, o smatt so ut mæ dei arsø. Meistøradn settø se te o spørja, o kniven sværa, men so vørtø dei vare, at'n haddø narra dei, o so settø dei se te o mana han te se att. Han Lars kjendø dæ tok te o plukkø o dra i skreppa si, o um ei liti ti va skreppa haarlaus. Daa laut'n Lars sleppø skreppun, o mæ di mijsø'n ein heil del taa kænsto si; men dæ va fji før dæ, — han haddø nok att.

Daa'n Lars kom heimatt vart'n prest i Skirø. I dei ti'n va dæ lite upparbeit taa prestgare o huse vøro gamlø o uslø. Men han Lars fekk dæ bono a'leis. Ner husmennu enn are grov aaker um summarn, grov dei up jildø steinrøisa, men ner dei komo ut att mörgo'n ette, laago steinrøisadn ne paa strøndu. O ner'n Lars vildø ha timbør, so jeff'n aat skoge mæ ei liti oks i ølbøskrofe o blænkto i dei trøne, han vildø ha. Um mörgo'n laago dei kvista o uppreiddø uti gare.

Han Lars va i kyrkjum te for tosdagskveld, o ner'n kom att va'n bleif o sveitt o va fji go'te tala paa ei lang ri. Prestfjæringe tura mæ allø dei tenara ho haddø, at dei skuldø gaa ette ein kveld o jaa te o skræmø'n. Men dæ va ingøn taa dei, so vaaga je te. So fekk ho fatt i ho Sissel i Ur'n te tennisjentsø. So tigdø'o paa ho Sissel, mæ. Resso du vil gaa, sfa e je de eit nyt fylkjiplagg, sa fjæringe. So va dæ ein dag, ho Sissel sa te'n Guri i Vergo: E trur e vaaga dæ, e — o gaar aat kyrkjum ette'o Lars um tosdagskveldn. Dæ vøre artigt ha eit nyt fylkjiplagg te jol, mæ, ner'n Per kjem att or skoge. O so æ dæ væl lite anna te fylkjiplagg ho har mæ, prestfjæringe, enn dæ so jentudn saa kjøst taa desse Bøssingo, so gaa her. So Jartru, tennisjenta paa Jarstad, ga tvo dalar før eit fylkjiplagg i fjor — heilø løne si før eit aar — o no ser dæ ut so ei fillø.

Daa dæ lei te um tosdagskveldn, to ho Sissel paa se ei bløis o jiff sjøpaa kyrkjigarn. Daa han Lars kom ut att or kyrkjun, saag'n nofo kvitt so blega burtpaa kyrkjigare. „O dæ sjølk, so faar du uppødaga de,“ sa'n Lars. Nei, ho Sissel tagdø. „Du faar uppødaga de no endaa mana e de ne,“ sa'n Lars, o so mana han hennø ne te knes, men ho Sissel tagdø. So mana han hennø ne aat miermo. „O dæ sjølk, so faar du uppødaga de,“ sa'n, men ho Sissel tagdø. So mana han hennø ne te beltis. Daa bejnte ho te o graatø o bea sør se. „No æ dæ sør feint no,“ sa'n Lars. „Du faar læsa Faderbaarø ditt, so faar e støitø de ne.“ O ho las dæ so den, so heff ette ei hønd i isbru'n o kjendø'n trajt skuldø sjøkkø. Daa ho sa amen luffa tørva se aabør ho.

Dæ va endaa i dei sjørrø o øjstrø kante taa kyrkjigare. Dæ æ eit svart høl der, so dæ væks brønnønota i te kort aar. Sjølk ha fylkt dæ mæ jor o stein manga gonge, men høls æ aforat dæ sama att um lite.

Ner'n Lars reiftø te o ifraa annekskyrkja si, so tyttø sjølk, at han o heit'n va nepaa væge berrø paa endør o enfort bakføresø. So va dæ ein dag dæ haddø vøre messø ve Sjøtrokyrkja, o so vøre dei komne nor'te at paa Einangskleive der so dæ staar nofo storsø græna i vægabradde. Dei æ endaa so sørheisle kulutø taa allø dei tannøverke, so æ sætt paa dei. Der slang dæ ei kraakø ut or desja græno o streik nofo illher-vøle Ijø. „No æ dæ ijedd mannømord paa Sjøtrokyrkjigare,“ sa'n Lars, sør han sjøntø fuglømaalø mæ han, maata.

Du har væl hug te o saa veta, koss dei sættø tannøverk paa grænadn, mæ du. Dei loto parsø paa ner dei jiff te altars o ta ei errøndø liti flis taa altarringe — anti mæ knivsdødde si enn so — o so stjengo dei den tønne so dæ verktø i mæ dei flisn soo mykji dei fekk blo paa'o, o so stakk dei'o inn i grøne o mulla nofo or, men dei bryr e me kji um o seia. R.

Ved timil-stolpene.

Af G. E. Na.

Mejt hjælpeløst liv —

kun et pust, saa et skrig, tilkjendegir liv;
her er naturens hersker af „Almagtets Bliv“
ved forsynets ordning — sig kom vi hid;
nu tulates i flute, saa bysjes med sang,
ja du laa jo der, sprelte, paa moder sit fang.

Sprudlende liv,

rødmus' te kinder rundt øine, der tindrer,
læber sig jryller at plystre sin' triller,
haarluggen skjuler vist tusinde griller,
frakken og stakken er lavet af jiller,
naar man er ti.

Elfvog og sang —

er man blit tyve er tiden ei lang.
„Elkede Ragnhild!“ „Kjæreste Per“!
Baaten er liten, tro om den bær?
Baaten er liten — den bærer nok to,
skal vi flaa følge? Vi hjælpes at ro,
vi finde en rydning og sætte vort bo,
vi to.

Livet blir alvor, montro det bær!

Svor blir der rum for smaarollinger kjær?
Livet blir alvor; dog tar det med lyst,
med senesterk arm vi styrer mod kyst,
vi hugger vor rydning og bygge med lyst.
I tretiaarsalder en taaler en døst.

Lidt haardt det faldt, hans arm blev mat,
 hun støttet kjærligt til
 med raad og daad, en kaffetaar
 med sympati og smil.
 Af hverdagslivets trængsler
 kan seiles agterud, og lidt ifend
 lidt mere tid en faar til dyrke Gud;
 snart faar de fættet tuen tryg,
 nu tør de hvile, rætte ryg.

Der lyder en sang med sølvklokkelag
 fra lunden med løvfranske grene;
 alt tyde og fem har luret sig frem —
 da baandet blev knyttet, det rene;
 venner og nabo, slegtning og bror,
 bringer lykønsning i velvalgte ord,
 og minder saa kjærlig bevaret
 frembæres for sølvbrudeparret.
 O-ho, o-jo, vi tro, Længe leve I to!

Og de første graa haar,
 det er feierstegn blot,
 det er merket paa tanke og daad;
 det gir adgang til oldingers fredlyste hal,
 til valkyrjers sollyse slot.

Her atter kommer flok og følge,
 den unge slegt i flere led;
 i bil, med tog, paa kruset hølge,
 „at feire dagen“ — sliq det hed.
 I femti aar den ædle pagt
 har holdt, saa intet led i lænken brast
 om haardt det slet;

thi raabes nu af lingers kraft:
 „Hurrah for Grandpa“! „Hurrah for Grandma“!
 „You dear old folks! Congratulate!“

Saa møtes vi her i kvældsfolglans
 i bedstefarsstue, vi bringe en frans
 til et daadrigt liv, trofskab og virke;
 tak hvad I gav os: —
 Gaard, stole og kirke!
 Guset staar der saa lunt i kvæld,
 i ly mod storm under bakkehæld,
 omkranset med hæg og birke.
 Saa kofeligt, roligt, stille, fortroligt
 de krusle ikring;
 jamen er der en fjæf ottiaaring.

Bed nitti vi finder
 montro hun spinder?
 Ikke paa roffen, men ungdommens minder
 spindes, bindes og flettes i frans.
 Viserne nynnes, slaattene tuelles,
 ungdomsbilleder kjærlig fremrulles,
 kvældstunden lysner, nu bær det paa dans.
 Elskede Ragnhild! Kjæreste Per!
 Baaten er liten tro om den bær?
 Tra-la-la, tra-la-la saa ere vi her.

Mod skogranden ser vi to skygger saa fort
 et vindpuft er nok til at viske dem bort;
 billedet blir dunkelt, omtaaket og mat,
 vi hvikke de gamle: Velsignet god nat!

Valdrisstevnet utfattes.

Valdris Sambands styre holdt den 10de august møte i Minneapolis, og efter at ha konfereret indgaaende og med tilbørlig hensyn til uttalelser fra et større tal av lagets medlemmer, blev det besluttet, at det nationale valdrisstevne, paa grund av nærbærende omstændigheter, ikke blir sammenkaldt dette aar 1917, men at det blir utsat.

Styret opfordrer komiteen for valdrisgaveindsamlingen at fortsætte med sit arbejde indtil et stevne blir berammet, og det henstilles til sambygdinger at ta sig av denne sak med fornyet kraft. Det vil vist være særdeles velkommen for hjembygden at faa den opmuntring som dette vidnesbyrd fra amerikanerne om deres samhørighetsfølelse for sine nærmest paarørende i hjemlandet bærer vidne om, naar en lysere og lykkeligere tid oprinder, som vi haaber inden længe. Det indbetalte beløp staar i bank og forsøkes stadig ved indbundne renter. Gavens kasserer har løst fidelity bond, og komiteen paafer at nøiagtig protokol føres over alt vedrørende bidragene. Skjønt det nok kan være haardt og trangt nok for mangen en av vore sambygdinger her, nu under krigstilstanden, saa er der kanske mange som kan ha lise saa god raad nu som før i fredstid, til at hde til gaven. Men alle vil kanske i nærbærende tilstand føle sig mer end almindelig eftertrykkelig tiltalt av den opfordring til rundhaandet samhølelse, som tilstandene stiller til enhver om at vise sit gode hjertelag. Og da vil man kanske se sig opfordret og istand til at lægge sin „æresskilling“ til det anselige tal av skillinger som hittil er indbetalt til kassereren og for hvilke kvitteringer er blitt regelmæssig offentliggjort.

Det har i det forløpne aar gaat mindre let at faa brevet indsamlingen. Men komiteen har ikke derfor mistet modet. Det er ikke at undres over, at folk er blitt som lamslaat og usikre

som følge av den lange og skrækkelige verdenskamp. Men nu da vort land ogsaa er drevet ind i kampen, kan man vente at enhver for sig selv ser klarere end før hvorledes han personlig er kaldt til at gjøre sin individuelle del for hele menneskeheten. Da er det at en maa se klarest og først sin leilighet blandt sine nærmeste, hvis krav han naturligvis bedst kjender, og blandt sine nærmeste vil vist mangen en regne dem som i fædrenebygden ganske vist lider mer fra verdensulykken end vi endnu har kunnet forstaa. Lad os da huske paa vore frænder i det uslykkelige land vi stammer fra, som trods sin uslyld og i sin svakhet og hjelpeløshet, er blitt gjenstand for slikt behandling som endog ikke de gamle berserker i sit værste raseri vilde utsætte sine fiender for. Vore sambygdinger hjemme er ikke sterkt repræsenteret som sjøfolk og derfor er der vel ikke ret mange familier i Valdris, som begræder sønner og brødre som ligger paa havets bund, bytter for det snigmords raseri der er blitt saa længe rettet mot det uslyldige, fredelige folk. Men elendigheten som hele landet er gjenstand for vil nok Valdris ogsaa faa sin fulde del av. Naar tiden kommer at folket atter faar opta sit verk i fred og forvinde ulykken og gjenopbygge sine industrier og utvikle sine folkelige indretninger, saa kan nok den bagatel som en liten gave fra os kan synes at være, komme til at ha en nok saa stor betydning, og det vistnok mest som et vidnesbyrd om at medens vi selv hadde vore store savn og vort stræv her i vort eget land mens det i kampen søker at gjøre sit for ret og menneskeligheten, saa kunde vi ikke glemme de ødelæggelser og de mord som blev tildelt det land hvorfra vore fædre kom til dette vort land. Skjønt det derfor kunde være glædeligt at kunne sende over en gave saa stor at den ffulde være til betydelig materiel hjelp, saa er det dog ikke hovedsaken. Det er meget mere at attraa, at æresskillingerne blir mange i den forstand at de kommer fra et stort tal av

fambygdinger. Det er det som vil vise at vi amerikanere føler blodkjennten med folket i det gamle, vakre Valdris som føstret vore fædre.

Jeg tør paa komiteens vegne opfordre enhver av Valdris avstamning, som paaskjønner og er taknemmelig for hvad godt han har faat i arv som sin fars eller mors søn, og det er de nok alle, at gi sin egen del efter evne, men særlig at anse sig som kaldt til at virke i sin egen kreds, for at ingen undgaar at bli opfordret til at være med med sin æresfjilling. Komiteens kassierer er A. W. Sundheim, 3205 Park Ave., Minneapolis, og bidragene sendes til ham, og det helst saa fort som de kommer ind. Ingen behøver anden fuldmagt end den, at han er interesseret og kjendt som en paalitelig person, og nogen direkte opfordring bør ingen vente paa. Den som frivillig og av egen drift tar fat gjør mangedobbelt gavn i denne sak. Naar, som vi haaber, vi næste aar kan ha et uhørt stort valdrisstevne, og lad os haabe efter fuld seier for folkefrihet og ret, bør vi kunne ha oppgjør over en storartet indsamling til valdrisgaven.

A. M. Wehlen.

15de Wisconsin veteraner, samt andre skandinaviske veteraner fra Borgerkrigen.

En re-union av de skandinaviske veteraner fra borgerkrigen er sammenkaldt til at møte i G. M. Hall i kapitolbygningen i Madison, Wis., den 12te og 13de september 1917. Det 15de Wis. regiments veteraner holdt sit sidste møte under 17de mai festen paa fairgrunden mellem St. Paul og Minneapolis i 1914. De der valgte embedsmænd sammenkalder nu de gjenlevende av regimentet til at møte, mulig for sidste roll-call, i Madison. Under festen i 1914 organiserte ogsaa de fra alle organisationer skandinaviske veteraner fra borgerkri-

gen sig i en asfociation med embedsmænd, og disse har nu berammert møte som ovenfor angit. De gamle krigere anmodes indstændig til at komme saa mandsterke som mulig til dette møte. For „Scandinavian Veterans“ er Hon. Oley Nelson, Elater, Iowa, oberst. For 15de Wis. Asfociation er Hon. A. E. Rice, Willmar, Minn., præsident. Løitnant Nils S. Gilbert, Eleva, Wis., er sekretær for begge organisationer. For al mulig ønskelig ophsning bedes man at skrive til sekretæren eller de andre nævnte formænd. Vi ønsker de ærbverdige, alderstegne landsforsvarere et stort og hyggeligt møte.

Ringerikeslagets medlemmer, som er abonnenter paa Samband, bedes om at merke sig at deres kontingent *ikke* bør sendes til Sambands bestyrer, men til bestyrelsen for laget, helst til dets sekretær, Erick Sønstrud, Albert Lea, Minn.

Bygdelagenes Fællesraad.

Bygdelagenes Fællesraad holder sit første aarsmøte i Minneapolis onsdagen den 21de november 1917. Raadets stemberettigede medlemmer er de forskjellige bygdelags formænd samt en dertil valgt delegat fra hvert lag. Raadgivende medlemmer, med fuld taleret i møterne, er alle bygdelags medlemmer, som ønsker at bivaane møterne. Fællesraadet er, som navnet antyder, opprettet for at tjene lagene og deres medlemmer og embedsmænd som en raadgivende eller raadslaaende forsamling, hvor de som er av lagene valgt til at varetta disses arbeide og interesser, samt alle medlemmer som er særdeles interessert for sine lags virke, kan komme sammen og høste fordel av samkvem og samtale om disse eller hine gjøremaal som er felles eller av felles natur for lagene og om hvilke man kan lære av sine kollegaer i andre lag end sit eget. Der-

næst kan slik en organisation i mangt tjene som en staaende indretning til at udføre eller varetage slike interesser som en flerskiltet av lagene ønsker samlet opsyn for. Konstitutionen bestemmer uttrykkelig at Raadet ingen myndighet har overfor de individuelle lag, men blot har raadgivende og tjenende bestilling. Tjorten bygdelag tok del i det organiserende møte 17de november 1916. Raadets bestyrelse blev av møtet paalagt at sende en rundskrivelse til de lag som ikke da var repræsenteret, med opfordring at de lar sig bli repræsenteret paa aarsmøtet ihøst. Dette blev gjort, og forhaabentlig vil de fleste eller alle lag da ha sin formand og andre medlemmer der til at ta del i forhandlingerne. Signende møter, som før er blitt avholdt, har været til stor hjælp for dem som har tat del og gjennom dem for de forskjellige lag. Raadets fem embedsmænd utgjør dets bestyrelse. Disse er formand, viceformand, sekretær, kassjerer og arkivar. Sekretæren er pastor L. P. Thorkveen, St. James, Minn., til hvem man bør henvende sig med forespørgsler angaaende fællesraadet.

Kvittering for bidrag til Baldrisgaven.

Før modtaget og kvitteret for	\$5,203.85
Ved N. D. Moen, Pierpont, S. D., fra Lars E. Ringsaker, Lidgerwood, N. D. (fattigge N. Murdal)	5.00
Ved Rev. E. Z. Kjøs fra Mrs. Ingeborg J. Kvello, Wetaskiwin, Alta., Can., (fondet Bang)	1.00
Indbundne renter 1ste juli	49.67
Tilsammen til dato	\$5,259.52

Minneapolis, 22de august, 1917.

N. M. Sundheim, kassjerer.

Vi trenger og vil gjerne ha pengene.

I forstningen av maaneden sendte vi regninger til 119 av vore abonnenter, som skyldte for længere eller kortere tid. Den samlede restance fra disse 119 var \$1,195. 27 har svart med forsendelser, og vi vet at de fleste av disse vilde ha sendt sin kontingent likevel, uten paamindeelse, fordi de har den vane. Resultatet kunde kanskje ha været bedre dersom vi hadde ventet til farmerne har „naadd stauren“, men vi var saa „ibeit“ for pengene at vi trodde vi burde anmode dem som stod til rest om at komme os ihu. Der er ganske vist nogen som det vilde falde vanskelig at betale denne tid paa aaret, og vi skal ikke klandre disse fordi de lar os vente. Men en dollar, eller to eller tre, er da en slik liten sum, at vi tror de aller fleste kunde spare den, om de riktig forstod hvad det betyr for os at saa det. Man rasjonerer vel som saa, at et par fattige, skarve dalere er da saa uvelig litet, at han blodutgiveren lever like længe om han venter paa det en tid til (ja, om det blir aldeles glemt, saa er det ikke nok at gjøre sig bekymret over). „Min tid er nu saa altfor dyrebar, at jeg kan ikke ofre den paa at skrive et helt brev, kjøpe en money order, og plundre med at saa sendt denne stakkars, svultne daleren.“ Naja, men, det er dog slike smaa, „svultne“, ubetydelige beløp, som tilsammen gjør det til hele elleve hundrede dollars for os, som tilkommer os fra folk som vi tror engang vil ret og reakt betale for sig. Vi har her ikke regnet med en stor, lang sort liste vi har over folk, som har vist at de ikke brøyr sig om sin skyld. Det er til redelige men sendrægtige folk vi sendte disse her omtalte regninger. Vi tilstaaar at vi snart trenger pengene i denne dyre tid, og det er uærdigt at tigge om dem — og at la os tigge om dem.

Norwegian-American

er det bedste middel til at bibringe den opvoksende slægt af norsk-amerikanere interesse for sine forfædres minder, kultur, historie, litteratur, samt at gjøre dem kjendt med vort folks virksomhed, og almene nyheder om dem, hele verden rundt; men især i Amerika. Foruden **Norwegian-American** er intet norsk hjem fuldt udstyret med bladlitteratur. Frit prøveeksemplar faas ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Northfield, Minn.

Bestemmelser om Valdrisgaven.

"1. Indsamlingen til Valdris optages paa den maate, at bidragene til hvert herred holdes særskilt, og givnerne bestemmer til hvilket herred bidraget ydes.

2. Bidragsyderne udtaler til hvilket øiemed de ønsker deres bidrag anvendt.

3. Indsamlingen fortsættes til valdrisstevnet i 1917, og det samlede beløb oversendes hvert herred som et urørligt fond, undtagen de gaver, som givnerne bestemmer for noget andet. Herredsstyret forvalter samme og anvender indtægterne deraf som det finder det mest hensigtsmæssigt. dog saaledes, at tilbørligt hensyn tages til bidragsydernes ønske."

For cirkulærer og al anden oplysning man ønsker, skriv til sekretæren. Bidrag og løfter om bidrag sendes til kassereren. Følgende er komiteens medlemmer:

Fra Vang, C. J. Heen, Dennison, Minn.

Fra V. Slidre, I. O. Hovey, Tioga, N. D. SEKRETÆR.

Fra Ø. Slidre, T. O. Roble, Manfred, N. Dak.

Fra Etnedalen, Johannes Anderson, Cottonwood, Minn.

Fra N. Aurdal, A. M. Sundheim, 3205 Park Ave., Minneapolis, Minn. KASSERER.

Fra S. Aurdal, L. C. Goplerud, Portland, N. Dak.

A. A. Veblen, 305 Walnut St. SE., Minneapolis, formand.

N. B.--Læg merke til Adresslappen

Se nøie efter om den er korrekt i alle maater, især om datoen er ret — at du er godskrevet for sidste forsendelse av kontingent — dernæst, hvis du skylder, vil det være bra at du nu sender restancen.